

ABONAMENTUL

un an . 28 Cor.
un jum. . 14 "
o lună . 2.40 "

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 20
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 fileri.
Manuscrise nu se înapoiază.

O broșură tendențioasă.

De Dr. Ioan Lupăș.

Canonicul Dr. I. Karácsonyi din Oradea-mare a publicat acum de curând o broșură quasi istorică, dar cu vădite tendințe politice, sub spaimântătorul titlu: „Száz ezer baj, millió jaj egy tévedés miatt”. („O sută de mii de necazuri și milioane de vaiete pentru o greșală”).

Autorul acestei broșuri crede, că toate neînțelegerile dintre Români și Unguri izvoresc numai dintr-o greșală a cronicarilor și istoricilor, cari au acceptat și au dovedit adevărul tradiției istorice despre descendența traco-romană a poporului nostru și despre stăruința lui neîntreruptă în Dacia Traiană.

Pentru această „strașnică greșală” d. Karácsonyi se năpustește cu mult necaz asupra italianului Bonfiniu — istoriograful regelui Matia — învinuindu-l, că a fost un scriitor amestecat de predilecțiunile clasice ale epocii sale și, ca atare, deși n'a văzut niciodată vre-un Român adevărat „cu o nesocotită fără margini a aruncat afirmațiunea, că Românii (Valahii) sunt descendenții populației romane de odinioară din Dacia Traiană”.

Așa dar d. Karácsonyi se face a nu ști, că tradiția istorică despre originea Românilor e cu mult mai veche, decât timpul, în care a trăit și a scris italianul Bonfiniu, și că urmele acestei tradiții se găsesc la cronicarii Bizantini din secolul XI și XII (Kekaumenos și Kinnamos) și în toate cronicile ungurești anterioare scrierilor lui Bonfiniu.

Dar nu numai cronicarii bizantini și ungurești dinaintea de Bonfiniu cunoșteau această tradiție istorică, oi și scriitorii apuseni și papii dela Roma. Papa Inocențiu III scria la anul 1199 către țarul Ioanițiu (Kalojoannes): „audito, quod de nobili urbis Romae prosapia progenitores tui originem traxerint”..... iar la 1202: „...et populus terrae tuae, qui de sanguine Romanorum se asserit descendisse”... Alt papă însemnat Pius al II-lea (Aeneas Sylvius Piccolomini), care a murit la 1464, deci cu 22 de ani înainte de venirea lui Bonfiniu în Ungaria, deasemenea are cunoștință despre tradiția istorică privitoare la originea Românilor, ceea ce rezultă din următoarele rânduri scrise de el: „Daciam vero trans Danubium, quae nunc Hungariae portio est, Traianus imperator edomuit et in solo barbarico provinciam fecit... Et colonia Romanorum, quae Dacos coaerceret, eo deducta duce quondam Flacco, a quo Flaccia nuncupata... et pro Flaciis Valachi appellati. Sermo adhuc genti Romanus est, quamvis magna ex parte mutatus, et homini Italico vix intelligibilis”.

D. Karácsonyi face deci mare nedreptate bietului Bonfiniu, cercând să-l facă numai pe el vinovat de un lucru, care e-

xista cu mult înaintea lui, de o părere, care a fost din vechime răspândită atât printre scriitorii din Răsărit, cât și printre cei din Apus. Și astfel nu era trebuință să vină din Italia un humanist ca Bonfiniu, ca să născocoască el această teorie despre originea Românilor.

Tot ce a făcut Bonfiniu în această privință, e că a înregistrat în cărțile sale de istorie ce a auzit dela alții sau ce a citit în scrieri mai vechi, între altele în scrierile lui Pius II, pe care îl și citează. A dat deci tradiției istorice o formă literară mai simplă și mai atrăgătoare.

Că izvorul celor scrise despre Români în legătură cu familia Huniadeștilor, este tradiția istorică, iar nu fantazia lui Bonfiniu, ar fi putut să afle d. Karácsonyi și din lucrarea lui Helmár Ágost, care arată, că aceste afirmațiuni ale lui Bonfiniu se bazează pe tradiție.*)

Dar nu numai lui Bonfiniu îi face d. Karácsonyi nedreptate, ci și Românilor, despre cari afirmă cu mult dispreț și cu tot atâta ignoranță, că până la 1740 n'au putut să cunoască cele scrise de Bonfiniu, deoarece „nu știau nici măcar să citească latinește”.

Aceasta nu e adevărat. Vestii cronicari români din secolul XVII știau latinește și cunoșteau lucrarea lui Bonfiniu. Astfel Miron Costin (+ 1692) scria despre începutul Românilor, utilizând între alții și pe Bonfiniu¹⁾ Constantin Stolnicu (Cantacuzino, care a studiat în a 2-a jumătate a secolului al XVII în Italia, știa latinește și întrebuința la scrierea istoriei Țării Românești pe Toppeltin, Bonfinius, Nicolaus Olahus ș. a.²⁾ Tot asemenea a cunoscut pe Bonfiniu și Nicolae Costin.³⁾

Evident deci că d. canonic din Oradea-mare aruncă, în broșura sa tendențioasă, afirmațiuni neîntemeiate pe adevăr și necontrolate în mod suficient.

În afară de inexactitățile relevate mai sus, chiar în cele câteva rânduri scrise despre Bonfiniu mai găsim și altă greșală. D. Karácsonyi afirmă anume, că lucrarea lui Bonfiniu ar fi apărut în Ardeal, pentru întâia dată la anul 1574, tipărită de cronicarul Heltai. În amintita lucrare a lui Helmár Ágost, citim însă, că ea a apărut la 1565 în Cluj sub titlul: „Historia integra Matthiae Hunyadys. Claudiopoli in Transsylvania 1565 die 1 Decemb.” iar cu 10 ani mai târziu, la 1575, a apărut prelucrată în limba maghiară de Heltai Gáspár, sub titlul: „Chronica az magyaroknak dolgairól...”

E uimitoare superficialitatea dlui Karácsonyi și în alte privințe. Pe o extensiune

*) Helmár Ágost: „Bonfiniusnak mint történetírónak jellemzése és műve kútfőinek kimutatása. Budapest 1876. pg 87.

1) cf. Onciul: „Tradiția istorică în chestiunea originilor române”. București 1907 pg 13.

2) cf. N. Jorga: „Istoria literaturii române 1688—1821”. București 1901 vol. I. pg 163.

3) N. Jorga: Ibidem I. pg 82.

4) Helmár Ágost o. c. pg 7, nota 1 și pg 8.

de 5 pagini (2—6) vrea să dea gata istoria Românilor dintre anii 300—1186. Și se amestecă în discuții filologice, la cari nu se pricepe. Astfel afirmă, că Românii ar fi primit religia creștină prin intermedierea limbei grecești. Ori cine se pricepe cât de puțin la filologia romanică, azi trebuie să știe, că lucrul acesta nu e adevărat.

Românii au primit creștinismul prin intermediere latină, ceea ce se vede clar din faptul, că toți termenii privitori la noțiunile fundamentale ale vieții creștinești sunt de origine latină, iar nu grecească. Dumnezeu, biserică, credință, cruce, tâmplă, altar, mormânt, închinare ș. a. Aproape toate cuvintele din rugăciunile „Tu tál nostru” și din „Credeu” sunt de origine latină.

D. Karácsonyi afirmă, că cuvântul biserică ar fi din grecescul basilika. Dar aceasta ar fi dat după legile fonetice ale limbei române forma: vâselică și nici decum biserică, deoarece grecescul b ar trece în v, iar l dintre două vocale nu se schimbă în r precum se schimbă la cuvintele de origine latină (dovadă arhanghelul din grecescul arhangellos și ânger din latinescul angelus).

Spre a dovedi, că în secolul X erau mulți Români în sudul Dunării, D. Karácsonyi ne îndrumă la pag. 183 a istoriei Bulgarilor de Constantin Jirecek, unde ar fi înșirate numiri de localități curat românești (tiszta rumun helynevek). Deschizând cartea lui Jirecek la numita pagină, găsim numiri ca Bdyn, Skopje, Strymon, Nestorița, Strunița și Belașița. Cu ce drept poate d. Karácsonyi să afirme, că aceste numiri ar fi „curat românești” — numai Dsa știe!...

Ca o dovadă de superficialitate neiertată voi cita însă cazul dela pag. 8 a broșurei dlui Karácsonyi, unde autorul aduce în sprijinul afirmațiunilor sale publicația de documente „Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen” spre a dovedi, că la 1291 satul Pișchinți din comitatul Hunedoarei nu exista, iar satele Rășinari și Poclaca s'au înființat numai după anul 1233, și satele Săliște și Ciurila (Szelistye és Csürüllye) din comitatul Sibiiului s'ar fi înființat numai după anul 1297.

Documentele, la cari se provoacă d. Karácsonyi cu privire la satele Pișchinț, Rășinari și Poclaca nu pot servi ca argumente peremptorii pentru ceea ce ar voi să dovedească autorul broșurei. Din faptul, că în respectivele documente de hotărnicie nu sunt indicate și numele acestor sate nu urmează numai decât, că ele nu ar fi existat în acel timp. Ori „quod non est in actis, non est in mundo”?

În special însă în afirmațiunile privitoare la Săliște și Ciurila din comitatul Sibiiului, autorul rătăcește într-o complectă și de deplorabilă confuzie. Sat cu numele

Ciurila se știe, că nici nu există în comitatul Sibiului.

După cuprinsul documentului, pe care îl citează d. Karácsonyi (Urkundenbuch I. pg. 207) se vede clar, că aci nici nu este vorba de Săliște de lângă Sibiu, ci de un sat din comitatul Turda-Arieș: *Sălicea* (Szelicse) în document *Zelege*. Se mai amintesc în acest document numiri de localități ca: *Monustur*, *Cluswar*, *Banabyk*, *Zylvas*, *Zentbeneduk*, *Zaasfenes*, precum și *fluvius Nadas* și *fluvius Zamus* (Someșul-mic), pe cari autorul broșurei dacă ar fi citit documentul întreg, poate n'ar mai fi ostenit zadarnic, căutându-le prin comitatul Sibiului și scriind o broșură atât de superficială și tendențioasă.

Din cele înșirate până aci se poate cunoaște valoarea științifică a broșurei dlui Karácsonyi.

În ce privește tendința dsale și tonul disprețuitor, în care îi place să vorbească despre poporul nostru, ne vom mărgini a spune, că e atât de obișnuit și deochiat încât nici nu ne mai surprinde. Putem repeta și noi cuvintele înțeleptului Constantin Stoilnicul Cantacuzino, că „încă nu de tot uitați din tablele lumii suntem, ce oareșce de cele ce oare când au fost și într'această țară nu tace, ce spune și scrie. Măcar că unii dintr'acei ce scriu de dansa ca niște străini ce sunt și și voritori de rău, unii nu adevărul scriu, ce-i micșorează lucrurile și pe lăcuiorii ei rău defaimă și multe hule le găsește; și pot a avea și dreptate, ... pentru că în ștepenea ce astăzi se află, în care ficăloasă și jalnică este, cine cum îi este voia poate și zice și scrie, căci nu este nimeni, nici cu condeiul, nici cu palma a-i sta împotriva și a-i răspunde. Lăsăm dară fiește căruia a zice cum vrea și a ride cum va pohti, de vreme ce nici le este sfială, nici Rumâni de rușinile lor nici nu gândesc. Că lumeștile supuse sunt mutărilor și toate câte sunt umblă cu soroc, și cumcă

de obște este orbul noroc și viitoarele lucruri nevăzute sunt”⁶⁾

De încheiere vom constata, că prin astfel de broșuri superficiale, și tendențioase nu se clătină câtuș de puțin adevărul tradiției istorice, izvorul de căpetenie al ori cărei istoriografii, câtă vreme cei ce vor să prezinte lucrurile altfel, nu aduc probe convingătoare în sprijinul afirmațiilor lor.

Și probele, cari le-au adus până acum contra tradiției istorice Roeslerienii și Neoroeslerienii, nu sunt nici decum convingătoare. Nici cele istorice, nici cele filologice.

Din punct de vedere metodic — după cum accentuiază d. Sextil Pușcariu într'o lucrare a sa⁷⁾ — nu e corect a susține, că patria străveche a Românilor ar fi fost în Sudul Dunărei, fiindcă în limba română se pot arăta unele influențe albaneze și fiindcă Albanezii locuiesc astăzi în Sudul Dunărei. Nu se știe aproape nimic sigur despre originea Albanezilor, nici despre așezările lor în cursul veacurilor de mijloc. Deci cu aceeaș dreptate se poate afirma, că Albanezii au fost așezați în vechime în Nordul Dunărei, unde limba lor a putut fi influențată de limba străveche, dacoromână.

Sunt și istoriografi maghiari de frunte, cari au acceptat adevărul tradiției istorice (Horváth, Szalay ș. a.) Iar dintre apuseni vestitul L. Ranke își precizează părerea sa în această chestiune, după cum urmează: „Dacien ward nun als Provinz eingerichtet. Noch nennen die Eingeboren die Strasse, die durch die Walachei nach Siebenbürgen führt, Kalea Traianului, und das Tor jenseit des Roten Turmes Poarta Romanilor. Sie sind die Nachkommen der Menschen, welche Traian aus allen Laendern der römischen Herrschaft dahin ver-

⁶⁾ N. Iorga: „Operele lui Const. Cantacuzino”. București 1901 pg 69.

⁷⁾ Zur Rekonstruktion des Urrumaenischen, Halle a. S. 1910 pg 61—62.

pflanzte”⁷⁾. Iar în alt loc vorbind despre părăsirea Daciei de către împăratul Aurelian, constată, că provincia Dacia era atunci în mare parte romanizată și limba română s'a păstrat din acele timpuri până în zilele noastre („Diese Landschaften waren schon gutenteils romanisirt, wie man aus der heutigen Landessprache ersieht, die sich von jenen Zeit her erhalten hat”⁸⁾)

Acelaș lucru îl exprimă în versuri vestitul Opitz „părintele literaturii germane”, care a avut prilej să cunoască de aproape limba și obiceiurile Românilor ardeleni din secolul XVII. Acestora le adresează următoarele versuri, pe cari le reproducem aici în traducerea lui G. Coșbuc (din „Tribuna” 1885 nr. 107 și urm.):

„Nimic, precum nici Goții cu oastea inimică,
Cu furia barbară, nu v'au stricat nimic.
Acest popor străbate prin Asia luptând
Și-o târăo'n catene, supremo-apoi pe rind
Pe Greci, pe Traci și'n urmă în Dacia seculară
A Romei cea mai scumpă și mai frumoasă țeară
Străbat și-aruncă 'n lanțuri pe fiii ei iubiți.
Dar, ce-i mai mult, Atila cu oardele-i de Schiți
Innoară fără milă și peste voi domnește
Ba Slavul se conjură și'n pieptu-vă lovește.
Și totuși limba voastră prin timp s'a strecurat
Intreagă 'ncât cu dreptul e lucru de mirat.
Italia chiar este departe de trupină
Și'ntocmai Esperida și Galia vecină:
Pe cât de puțin ele cu Roma se unesc,
Pe atât de mult unit e poporul românesc,
In fiere colibă cu pae-acoperită
Un sânge nobil spune, că limba moștenită
Și azi e tot aceeaș, că datinele sunt
Păstrate cu credință, c'al vostru îmbrăcământ
Și jocul chiar e martor, c'aveți trupină veche

Ah, ce să zic de-acele vii tomuri, cari supun
Pe om, de cumva numai e om, ah ce să spun
De nobila muzică! Ah cât de primitivă
Și totuși ce perfectă! Atât de expresivă
Și dulce mi-se mare, când stau și vă ascult!
Da, Musa Terpsichore pe voi, pe voi mai mult
În lume vă iubește! Mai mult ca ori pe cine!
Voi când atingeți cornda, cântând o doină-mi vine
Să cred, că însuș Foebus vă 'nspiră de muzică
Purtând a voastre brațe și degetele iuți!

⁷⁾ „Weltgeschichte” vol. III. I Abth. pg 273—74.

⁸⁾ Ibidem pg 452.

Guy de Maupassant intim.

— Amănunte și scrisori inedite. —

De Adrian Corbul

III.

Maupassant despre scriitori.

Sunt de părere că din toate amănuntele atât de sensaționale și absolut inedite asupra lui Maupassant, pe cari dna de D. mi-le-a destăinuit cu o grație deosebită și pe cari m'am grăbit să le comunic cetitorilor „Tribunei”, cele mai așteptate, mai ales de către scriitori, vor fi notele pe cari le voi însemna în acest al treilea și cel din urmă foileton al meu. Ele ating părțile pe cari le avea Maupassant asupra literaturii în general, și asupra diferiților autori în particular.

Și într'adevăr, din tot ce se poate citi în studiile și memoriile consacrate marelui prozator, nu veți găsi nici un rând care să facă cunoscute credințele intime ce le avea el asupra confrăților săi îndepărtați sau contemporani. Rezerva, obiectivitatea, impasibilitatea pe care a păstrat-o întotdeauna Maupassant, nu numai în scrierile lui ci și în raporturile lui sociale, acea silă de a face parte semenilor lui de tot ce-l atinge personal, n'au permis nimănui până în prezent să ne descopere gândurile familiare ale gloriosului scriitor. Într'un studiu pe care îi l'a consacrat Anatole France, și pe care-l veți găsi în „Vie littéraire”, nu mi mai aduc aminte ce volum, autorul lui Thais, vorbind de netulburata obiectivitate

a lui Maupassant, are o frază cam în acest sens: „Dar în tot ce a scris până acum acest prinț al povestitorilor (ce prince des conteurs) nimic nu ne desvălește ce opinii are autorul însuși despre lumea pe care ni-o descrie, despre personagiile pe cari le face să trăiască cu atâta intensitate. Și de multe ori am vrea să le cunoaștem. D. de Maupassant e ca însăși natura: el farmecă și irită”. N'am reprodus exact cuvintele lui Anatole France, fiindcă le citez din memorie: nu cred însă, să mă fi îndepărtat prea mult de text.

Ei bine, stimați cetitori, credințele intime pe cari le profesa scriitorul asupra celor-lalți autori, vi-le destăinuesc în aceste coloane. Dna de D... le-a auzit din însăși gura lui Maupassant. Și înțeleg prea bine că cea ce se ferea să comunice celor-lalți, marele prozator nu s'a putut opri de a le destăinui unei femei pe care o iubea adânc, al cărei suflet frumos îl aprecia, a cărei inteligență o admira. Dna de D... și-a dat și dansa seamă la rândul ei, cât interes prezentau aceste cuvinte eșite din gura unui scriitor ilustru. De aceea le-a consemnat pe măsură în jurnaul ei intim. Am răfosit și eu în societatea dnei de D... acest album prețios. Din el am cules detaliile pe cari vi le-am comunicat în foiletoanele mele trecute, și pe cari vi-le voi comunica și în cel de azi.

Din toate genurile literare Guy de Maupassant iubea mai mult poezia și romanul; sau mai bine zis, din ele își făcea lectura lui de predilecție. Despre piesele de teatru spunea că numai atunci când sunt scrise de oameni de geniu, ating ele culmea artei; cum de erau însă profesate de un talent puțin adânc, îl răneau. Piesele de teatru, Maupassant le împărțea în două categorii:

cele sublime, cari erau după el tot ce poate fi mai frumos în lume, și cele de calitate dous, pe cari le scădea brusc până la neinteres. În această privință era intransigent, adecă în ochii lui exista, în teatru, numai frumosul transcendental; cum de devenea însă „frumușel”, nu-l mai atingea. De aceea, el considera pe Shakespeare și pe Moliere ca pe cele mai mari genii ale omenirii, de aceea adora teatrul grecesc și pe Corneille, Racine, Goethe precum și pe câțiva mari autori, de aceea piesele unor scriitori ca Marivaux, Dumas fiul etc. îl lăsau reci.

Despre Shakespeare zicea: „Dumnezeu l-a construit din cele mai de seamă evenimente cosmice; sufletul lui a fost un amestec de furtuni, de cutremure de pământ, de ciclonuri extraordinare, dar și de azur, de parfum de raze, de cântări suave de privighetori”. Despre Moliere spunea: „El nu este de loc mai prejos de Shakespeare în ce privește cunoașterea sufletului omenesc: dacă în scriitorul englez găsim mai multă vehemență, în cel francez e mai multă amărăciune; o mare tristeță urmează hohotelor de răs pe cari le stărnesc piesele lui. Glasul lui Shakespeare e puternic, al lui Moliere este mai surd; cel dintâi infioară, cel de al doilea revărsă mila în sufletul nostru. De câte ori îl aud sau îl cetesc pe Shakespeare îmi dau seamă cât de neînsemnate atome suntem și cum ne rostogolește de ușor vântul celor neștiute. Moliere, ne ține în mai strânsă legătură cu viața de toate zilele: la el nu ne infioară sufletul eternității ca în autorul lui Hamlet; în schimb însă ne întristează, arătându-ne cât de slabi suntem cu toată răutatea, lăcomia, egoismul, ipocrizia noastră. Eu mă simt întotdeauna

Prin asta și prin multe talente și virtuți
Românul excelează. Prin arte se ridică
Mai sus decât poporul, ce astăzi s'a născut
In fală și'n iluzii, durmind necunoscut.
Un suflet verde, nobil și plin de sfânta pară
A sfintei libertate — nu poate ca să piară!
Din contră el devine viteaz și renumit:
Se naltă iar spre cerul, din care a venit,
Și face tot aceea ce un barbar nici când
Nu știe ca să facă!”

Iată deci, că nu numai Bonfiniu, ci și alții au scris vorbe de laudă despre poporul român și despre limba și însușirile lui.

D. Karácsonyi n'are decât să se năpustească și asupra lui Opitz și să-i desființeze versurile, pe cari nu le-a scris influențat de Bonfiniu, ci sub impresia celor văzute de el însuș.

Este o nespusească naivitate a crede sau chiar a scrie, că istoria luptelor naționale-politice ar avea ca punct de mănecare „groaznică greșală” săvârșită de Bonfiniu prin cele câteva rînduri, în cari exprimă și confirmă adevărul tradiției istorice. Chiar și dacă ar fi lipsit rîndurile lui Bonfiniu și alte de felul lor, conștiința de oameni și de cetățeni a Românilor ardeleni mai curînd sau mai târziu trebuia să se deștepte și să-i îndrume a protesta cu toată tăria în contra impilărilor și nedreptăților seculare.

Conferențele comitetului nostru național.

Ni-se comunică din Budapesta: Azi s'au început aici ședințele comitetului nostru național, fiind de față la ele în frunte cu d. Gheorghe Pop de Băsești dd.: Dr. T. Mihali, Dr. I. Maniu, V. Damian, Dr. Șt. C. Pop, Dr. A. Vaida, V. Lucaciu, V. Goldiș, Dr. Șerban, Dr. Lengheru, Dr. Lemenyi, Dr. Grozda, Dr. A. Cosma, Dr. Rozvan, Dr. R. Velici, Dr. C. Iancu și Dr. I. Marșău. Chestiunea care a dominat discuțiile de azi a fost *reforma administrației*. Discuțiile au fost foarte vehemente, dând pe față divergențele acute între membrii comitetului. O soluție se așteaptă abia pe

mâne. Azi s'a adus singura hotărâre de-a nu da publicității nici un amănunt din cele ce s'au întîmplat în ședințe.

Dnul Mihali a avut o convorbire mai lungă cu corespondentul ziarului unguresc „Világ”, după cât am putut afla însă, nu i-a destăinuit nimic, ci i-ar fi promis numai un articol pentru numărul de Crăciun al ziarului „Világ”, număr care va avea un adaos închinat exclusiv chestiunilor politice ale neamurilor nemaghiare.

Ecouri în presa noastră. Cetim în numărul din urmă al „Gazetei Transilvaniei”:

Cu adunările populare politice să nu ne facem prea mari iluzii. Ele sunt ca o undă de lumină, care coboară o clipă din înălțimi, îți iau vederea în fuză, apoi rămâne întunerecul de mai înainte. Ele nu aduc, nu pot aduce, o schimbare statornică în viața țărânilor noastre, o educație care să prindă rădăcini, fiindcă sunt numai licăriri, menite să aprindă flăcări, cari au deja substrat de unde să se hrănească și să rămână. Ele ar fi o revelație pentru un popor cu cultură infiripată, pentru o țărânilă instărită economiceste, pentru un neam puternic prin bogăția lui culturală și materială. Dar la noi, cari stăm alături de nefericiții Ruteni, cu o prea neînsemnată excepție, nu prea pot să prindă astfel de mișcări, așa de salutare de altfel.

Tot în numărul său din urmă „Drapelul” scrie:

N'ajunge a protesta numai contra politice de guvernament ostile și a demonstra pentru sufragiul universal, ci trebuie să ne punem pe lucru spre a ne întări sub raport social și cultural ca societate românească cu cultură național românească.

Problema aceasta revine în primul rînd clasei noastre intelectuale, căci și primejdia înstrăinării culturale și sociale este cu mult mai mare și mai amenințătoare la clasa intelectualilor decât la popor, care trăind în mediul său propriu este mai ferit.

Să căutăm a ne creea și susținea în fiecare centru de viață românească, fie acela cât de mic, câte-o vatră de cultură națională și de viață socială românească. Să cetim românește, să vorbim românește, să ne învățăm istoria noastră națională, care este eliminată din școli, să cultivăm artele românești, cu un cuvânt să scuturăm de pe noi haina culturii străine și să dăm sufletului nostru hrană isvorită din cugetare și simțire românească. Să ne închegăm sub raport social ca societate românească, să ținem laolaltă, să ne păstrăm bunele moravuri și

să eliminăm cele apte a ne sparge și diviza. Să dăm suflet românesc tuturor nizuințelor noastre și să ne ferim de străinismul disolvant.

Astfel vom pune temelia unității culturale sub raport național, precum și solidarității sociale românești, fără de care nici închipui nu se poate o solidaritate politică efectivă.

Să fie oare somne, că „vântul de primăvară” a început, în sfârșit, să topească și sloii streșinilor autorizate dela Brașov și Lugoj! Da, da, par a se apropia și „zilele babelor” în scumpa noastră politică autorizată.

O gazetă a lui Mangra? Din Budapesta, dela d. R. Damian, primim știrea că trădătorul Mangra ar avea de gând să scoată un ziar. Incontestabil că ziarul acesta nu ar putea să se susțină decât cu ajutorul băneșe al guvernului, abonați, suntem siguri, nu și va putea găsi nici odată. Numai cât și acest ajutor, după cât se vede, vine foarte cu greu, sau poate chiar de loc. Cercuirile guvernamentale nu pot să aprecieze în nici un chip nevolnicia acțiune de trădare a lui Mangra. Apoi — mai este un fatal apoi — concurentul lui Mangra în partidul guvernamental este Șeghescu, care se trudește cât mai mult, nu cumva colegul lui întru trădare să-l poată lua pe dinainte. Șeghescu ar pierde mult dacă Mangra și-ar întări poziția prin un ziar.

Pe cum se vede se bat trădătorii pentru ciolan. Ei, acum: care, pe care?...

Și până la traducerea în faptă a intențiilor trădătorului călugăr, noi ținem să avertizăm preoțimea bihoreană încă de pe acum: Să aibă cel puțin în ceasul al unsprezecelea un gest hotărît de demnitate națională, să nu primească nici un număr din viitoarea gazetă menită să-i otrăvească sufletul. Mangra și așa se va duce măncat fript ori de Șeghescu, ori de alt om de teapa lor, distrus, se înțelege, în prima linie, de îndrăzneța lui trădare.

Noul ministru român la Sofia. Se anunță din Sofia: D. Dimitrie I. Ghica, noul ministru plenipotențiar al României la Sofia va fi primit zilele acestea în audiență de M. S. Regele Bulgariei, cu ocazia luării postului în primire.

D. Ghica, deși are o carieră diplomatică de 17 ani e totuși cel mai tânăr dintre miniștrii României în străinătate. E născut la 1875; fiu al generalului Principe Ioan Ghica, fost ministru și nepot al lui Grigore Vodă Ghica X-a, ultimul Domn al Moldovei.

Postul ce i-s'a încredințat la Sofia e una dintre cele mai principale misiuni diplomatice.

una măhnit după o piesă de a lui Moliere; atunci sunt predispus la indulgență, dar mai ales la milă față de ceilalți și mai cu seamă față de mine însuși.”

Maupassant nu cunoștea nici o limbă străină; de aceea, în ce privește poezia, n'a judecat pe poezii altor țări, căci versurile traduse nu le putea gusta. Dintre poezii francezi iubea pe Ronsard, pe Victor Hugo, pe Vigny, pe Musset; dar acela pe care îl simțea mai aproape de inima lui era Baudelaire. Îmi spunea dna de D... că de multe ori cetea seara, cu glas tare, versurile amare ale acestui autor.

O carte preferată a lui Maupassant era „Călătoria lui Gulliver” de Swift. Opera uriașă a lui Rabelais, îl fermeca. Despre Balzac spunea: „De câte ori îl ceteșc pe acest prodigios romancier, mă simt mic, strivit, exasperat față de geniul lui. Pe Balzac îl ceteșc mai rar numai din aceeași pricină; după lectura vre-unui roman al său, mă simt așa de descourajat, încât nu pot scrie multă vreme. La ce bun să măzgălesc și eu hârtia cu bițele mele romane, când omenimea îl poate cети pe Balzac! Stau și mă gândesc de multe ori, și încerc să-mi dau seama de ce s'au putut petrece în acel creier uimitor, care a răușit să mi'l dea pe bătrînul Grandet după Avarul lui Moliere, și pe Moș Go-

riot după Regele Lear. Și creațiunile lui nu sunt de fel coplesite de acelea ale acestor doi autori. Ele vor trăi cât lumea. Este însă drept că în Regele Lear, Shakespeare a fost mai adevărat decât Balzac în Moș Goroit. Căci regele isgonit, de îndată ce e convins de ingratitudea fiicelor lui, urlă, le blastă, le urăște; pe când Goroit le iubește și le mângăie până la moarte, cu toate că e pătruns de egoismul, de răutatea, de paricidul lor. Și aceasta mă rănește — căci toate câte sunt supraumane, adevărat în afară de cadrul simțirilor și concepturilor noastre, ne rănesc”.

Pe Flaubert îl caracteriza după cum urmează: „El este cel mai curat, cel mai perfect scriitor din câți cunosc: maestrul, adevăratul maestru... Când vreau să-mi învăț meseria de scriitor, când voesc să-mi dau seama cum se construiește o carte, recurg la „Madame Bovary”, după cum arhitectul recurg la Parthenon. Da, cărțile lui Flaubert le asemăn cu acest monument care e expresia însăși a perfecțiunii. Și în acest caz — urma zămbind Maupassant — operele lui Balzac sunt printre romane, ceea ce sunt piramidele din Egipt printre monumente.”

Admirați, vă rog, aceste comparațiuni atât de plastice, atât de adevărate ale lui Maupassant. Eu unul mărturisesc, că n'am găsit încă atât bun

simț, justeță, și măsură în judecarea marilor personalități artistice. Părerile lui Maupassant despre Shakespeare, Moliere, Flaubert și Balzac, sunt făcute să stabilească în noi pentru totdeauna o caracteristică strînsă, concisă și exactă a acestor scriitori. Doar din gura marelui Anatole France am avut nespusească fericire să aud judecăți așa de uimitoare.

Scrisori.

Și pentru a încheia acest studiu, vă traduc mai jos două scrisorele trimise de Maupassant dnei de D... Le-am ales din teancul celorlalte scrisori minunate, fiindcă îmi pare că ideea poetică din cea dintâi și amănunțele din cea de a doua au un caracter mai pronunțat de interes general.

24 Ianuarie*)

Prietena mea dulce,

Iată-mă prins de sesiunea vânătoarei, tîrit în lungi preumblări prin pădurile desfrunzite, cu pușca sub braț, cu picioarele moi, cu privirea atonă, și în suflet cu o senzație indefinită de du-

*) Scrisoarea aceasta, trimisă dintr'un burg din Normandia, a fost scrisă prin 1888. Maupassant n'a însemnat nici localitatea nici anul, pe cari le-am găsit totuși cu ușurință pe stampila poștei de pe plic. — A. C.

Ocazie de cumpărat mobile!

Din cauza producției abundente poți afla pentru prețurile cele mai săzute
mobile de Székely și Betti fabricanți de Marosvásárhely
lipsă la: mobile în Piața Szechenyi-ter 47.

Oamenilor acreditabili se vînd și pe lângă
= plăture în rate lunare fără nici o urcare
de preț. — — —

= Mare asortiment în trusouri pentru mirese. =

La cerere din provincie trimite bogatul catalog ilustrat

Românii și statificare administrației. Cetim în ziarul ungurese „Világ”:

„Comitetul național român în conferința sa de luni, în afară de chestiunile curente, va discuta și chestiunea statificării administrației. În cursul discuțiilor la bugetul ministerului de interne deputatul român Dr. T. Mihali declarase că ar preferi statificarea administrației, deși principiile democratice ale programului românesc ar cere lărgirea autonomiei. — dacă astfel am ajunge la o administrație mai bună. Majoritatea partidului este însă de părerea că prin statificarea administrației României ar pierde și neînsemnatul număr de funcționari români pe care îl au azi...”

Budapesti Hirlap. Ziarul ungurese cel mai șovin, care reprezintă cel mai încăpăținat punct de vedere față de noi, publică în numărul din urmă un articol al cunoscutului publicist ungar Réz Mihály. Acest domn plânge pe mai multe coloane soarta poporului ungurese, decăzut astăzi și lipsit de spirit național adevărat. Cauza acestei decăderi ar fi democrația, care se instăpânește din ce în ce mai mult asupra vieții naționale ungurești. Nu mai este astăzi „națiune”, esclamă cu patos d. Réz, numai „public” ungurese, care privește fără voimă, ca un simplu spectator, desfășurarea vieții publice ungurești.

Cauza acestei moleșiri, care există de fapt între unguri, nu este însă a se căuta în democrație, ci în visurile nebune de maghiarizare, cu care îmbată publicul ungurese gazete ca „Budapesti Hirlap” și publiciști ca d. Réz Mihály. Ungurii călăuziți de un ideal imposibil, și-au cheltuit și cheltuiesc toate energiile, forțând o maghiarizare a tuturor popoarelor din țară, câtă vreme afacerile lor interne, nevoile lor reale, le-au lăsat la voia întâmplării. Iată de pildă un caz tipic:

Budapesti Hirlap are grije ca în fiecare zi, aproape, să se propage prin coloanele ei maghiarizarea Românilor, nu găsește decât rinduri foarte laconice despre mișcarea mare a învățătorilor unguri pentru îmbunătățirea sortii lor. Budapesti Hirlap bucină mereu despre o mare Ungarie ungurească, o imposibilitate rădovedită, dar uită că învățătorii unguri n-au bucățica de pâine trebuincioasă ori cărui om. Budapesti Hirlap osândește chiar pe învățătorii pentru această pretenție a lor. Iată însă că învățătorii, întruniți zilele trecute în congres la Budapesta, consternați pentru atitudinea „celui mai bun” ziar ungurese, au hotărât boicotarea lui pe toată linia.

Se mai miră deci d. Réz de „decadența” spiritului național ungurese? Noi nu, ci socotim că toate ziarele ungurești și întregă politica ungu-

ioșie, de tulburare, de tristeță. Cerul brumos de toamnă deșteaptă în mine simțăminte vagi, dorinți nedesluite, păreri de rău nelămurite. Am aceeași impresie ca și când aș asculta o simfonie. Trăesc cu mine însumi, cu toate că înconjurat de o societate amabilă și șgomotoasă. Și sub pașii mei trosnesc în fiecare zi, prin codri pustii, frunzele moarte, stropite de ploie.

Durerile de cap mau mai lăsat**). Mi-e dor de d-ta. Aș dori mai ales să ți văd ochii albaștri ațintiți asupra mea. Cât ne chinuște de multe ori dorința de a avea dinainte-ne privirea acelor pe cari îi iubim. Ochii! Acele pete colorate în albastru, în negru, în verde, cari fără a se mări nici micșora, cari fără a și schimba culoarea, nici modifica forma știu exprima cu atâta elocvență iubirea, ura, disprețul, spaima, din cari înțelegem o lume întreagă de simțăminte, da, le înțelegem mai limpede, mai puternic decât prin cuvintele cele mai bine tichuite. Nu te-ai gândit d-ta nici odată la bizareria acestei enigme?

Eu mă gândesc — mai cu seamă la d-ta, prietenă dulce. Și mi-e dor să ți văd ochii, să îi sărut binisor.

Guy de Maupassant.

Cannes, 15 Ianuarie 1890.

Scumpa mea prietenă,

L-am întâlnit ieri pe d. Prévarieusc. Mi-a vorbit de serata contesei de F..., de radioasa d-tale

***) Amintesc că aceste migrene de care suferea Maupassant și despre cari ne pomenește și în cartea sa „Sur l'eau” au fost primele și îndepărtatele simptome ale boalei de care a murit.

rească de astăzi vor ajunge pe aceeași cale, dacă nu vor năzui să se prefacă în oglinzi credincioase a stărilor generale din țară, îndreptând poporul ungurese spre ținte sigure, netulburate de nebunia maghiarizării cu orice preț.

Sedința Camerei. Camera a intrat în discuția bugetului ministerului de agricultură. Au vorbit raportorul bugetului Papp Géza și kossuthistul Baross János.

Discuția se va continua mâine.

Intrebare la o întrebare.

„Românul” de ieri ne adresează următoarea întrebare:

1. Adevărat este ori ba, că d. Dr. Nicolae Oncu și cu toți ortacii săi dela „Tribuna” și cu toți funcționarii săi dela „Victoria” la alegerea de deputat penultimă din Arad a votat pentru candidatul guvernamental? Da ori ba?

2. Adevărat este ori ba, că d. Aurel Petroviciu, pe care tribunistii l-au ales acum membru în congres, a fost întreaga sa viață guvernamentalul cel mai patentat? Da ori ba?

Declarăm iarăș că ne facem o datorie de onoare să răspundem, întâi însă îi cerem „Românului” răspuns la întrebările de mai jos:

1. Adevărat este ori ba, că domnii Vasilie Goldiș, Dr. Șt. C. Pop și Dr. I. Suciu cu toți ortacii săi de azi dela „Românul” la alegerea de deputat penultimă din Arad au votat pentru candidatul guvernamental? Da ori ba?

2. Adevărat este ori ba, că d. Stefan C. Pop și la alegerile din urmă a stăruit pe lângă Români din Arad să și dea voturile lui Barabás Béla și că numai la opunerea dlui Oncu și a prietenilor săi clubul din Arad a decretat să se abție dela vot? Da ori ba?

3. Adevărat este ori ba, că d. Iosif Moldovan, candidatul la congres al româniști-

aparitiune, de succesul pe care l-ai avut. Cu atât mai bine, amica mea...

Eu cred că voi fi la Paris înainte de sfârșitul acestei luni. Eri am prințit cu Mirbeau. Mi-a vorbit în toată vremea mesei de așa zisa perfecțiune a stilului meu. Și tot încruntându și sprincenele stufoase, mi-a spus în ce exasperare îl aruncă nurelele mele. Intre noi fie zis. Mirbeau exagerează, ca întotdeauna. Ce n'aș da eu să fi semnat „Le Calvaire”!

Nu, sănătatea nu mi-s'a prea îmbunătățit. De câteva zile însă insomnia mă chinușcă mai puțin.

Îți sărut mâinile cu pietate, scumpă prietenă, mâinile d-tale palide și frumoase.

Guy de Maupassant.

Și cu aceasta am sfârșit acest studiu la care n'am avut decât meritul de a-i încheia forma. Paris, Decembrie.

lor, de câte ori a votat în Arad, a votat totdeauna pentru candidatul guvernamental? Da ori ba?

Intrebările astea sunt necesare pentru a se vedea înc'odată îndrăzneala fără margini cu care acuză d. Goldiș. Declarăm însă, că și în cazul când nu am primi vreun răspuns, în cazul când ar tăcea ca și cu numărul ungurese scris de d. Goldiș în onoarea lui Tisza, noi vom răspunde totuși la întrebările lor de sus. Intâiu să vedem însă măsura îndrăznelii.

De vorbă cu d. Vaida.

Am întâlnit pe d. deputat Al. Vaida-Voevod la Brașov, în redacția „Gazetei”. Își corectase discursul din Camera ungară, și îndată ce mă văzu își arătă indignarea de felul în care a apărut discursul în „Românul”, ciuitit, schilodit și fals tradus. „D-ta nu l'ai văzut?” m'a întrebat d. Vaida. I-am spus, că în ziua aceea am plecat. Și cum d-sa e foarte amabil, (o calitate de seamă pentru un politician) m'a invitat să stăm de vorbă într'o cafea. Probabil că citind rindurile acestea, va regreta că mi-a făcut acea invitare. (Calitatea dar, dă greș și ea trebuie manifestată cu mai multă prevedere — nici prea vie uneori, dar nici lipsind cu totul, în ce coloanele „Românului”, unde d. Vaida injură așa de brutal pe oameni, al căror talent în fața mea l-a recunoscut.)

Trebuie să respecti ca să fii respectat — d. Vaida e mult mai aristocrat pentru aceasta. Aristocrat înseamnă nobil, bogat; iar Kratia înseamnă atotputernicie, stăpânire. Aristocrat deci arată dreptul celui mai tare, absolutismul: care este un aristocratism material, nu moral. Aristocratul se bazază pe banii sau pe rangurile sale de noblețe, iar nu pe intelectul său. În țara în care va domina aristocratismul moral ori intelectual, acolo nu va fi absolutismul din Rusia! D. Vaida mi-s'a desvâluit din creștet până'n tâlpi, un aristocrat a la Russie. D-sa consideră „partidul”... ca o divinitate la care trebuie să se închine întreaga românie de peste munți. Și cu atât mai vană este această pretenție cu cât d. Vaida recunoaște foarte multe talente în afară de partid, cari ar putea contribui la binele poporului.

Spunea: „De câte ori nu l'am sfătuit pe Goldiș să angajeze pe toți redactorii „Tribunii”; să le dea lefi duble ca să ațace, nu pe noi, ci pe cei cari nu ascultă de noi.

„Tribuna” e redactată mai bine decât „Românul” urmă d. Vaida, „redactorii au spirit și talent”. Și lucru curios — când i-am spus cât am luptat cu la „Românul” contra jargonului în care apare acest ziar, având de luptat chiar cu directorul care susține jargonul pentru că altfel n'ar înțelege Români limba românească (!) — când i-am spus acestea, d. Vaida s'a arătat surprins din cale afară.

Vorbind despre informațiile insultătoare ale „Românului” la adresa mea, d. Vaida le-a reprobat în acelaș mod. Ceva al vagului, al neînțeleșului plutea în atitudinea d-sale, în chestiunea luptei dintre frați. Iubitor al gloriei posterioare, însuși el nu era sigur dacă istoria ar fi mai bine orientată asupra acestor triste vremuri, prin scoaterea unei noi broșuri, descoperitoare de pete în sufletele acelor „talente” cari nu fac parte din „partidul național”... Și nesiguranta aceasta se explica prin vederile cipariene despre artă, ale d-sale. Căci desigur istoria se va lua după operile acestor „talente”, cari vor rămâne mult mai mult decât broșura trecută ori cea viitoare a dlui Vaida. Aș fi putut încă mai multă vreme să vorbesc cu d. Vaida; aș fi găsit o mie de mijloace ca să pot citi în sufletul d-sale — dar acest indemn nu l'am putut avea. Eu am obiceiul să prețuiesc timpul și să-l întrebunțez cu folos, aflând și observând, — dar am văzut că în clipele acelea nu mai aveam ce observa și ce afla...

Alexandru Vernescu.

Dr. RÓTH KÁLMÁN,

MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.

Strada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Consultațiuni: a. m. 8-10, d. a. 2-4 ore.

Consultațiuni separat pentru tuberculoși.

Altoire cu Tuberculla.

Scrisori din Sibiu.

Societățile culturale. — Funcționarismul. — Noua grupare. — Eșirea dlui Nyilvan.

În nici o parte, pustiu orașelor de provincie, nu te isbește așa de supărător ca în Sibiu. Acest oraș de burghezi conservativi, tăcuți și bănuitori, cu zidurile ruinate, cari nu se mai pot considera de monumente istorice, cu lumina lui atât de amenică, cu băltoacele, vânturile și pavagiile sale, într-o vreme căutat de pensionari, astăzi însă înjurat, formează cel mai clasic tip de cetate săsească. Liniștea plicticoasă și atmosfera asta înăbușitoare, au un deosebit efect asupra populației. Toți par greoi, plictisiți și răutăcioși și eu cred, că asta e cauza că acțiunile frumoase și de însemnătate, numai rar de tot putem înregistra.

Și pe când Sașii se strâng cu toții pe lângă societățile lor culturale, unde îngrădiți desvoltă o activitate puternică, noi Românii părăsim și puținele societăți pe cari le avem.

O tristă impresie îți face de pildă „Reuniunea de muzică”. Acea falnică reuniune, care pe vremea dirigentului Dima era mândria sibiienilor, azi abia vegetează. Concertele sale, când nu se amână, fac impresia unor improvizații, nimic ales, mare sau puternic, pentru că eusemblul e prea slab, nu e cercetată și-i lipsește elementele de muncă. Fac impresia unei bătrâne bolnave, căreia îi aștepti sfârșitul.

Încă-ai de „Comitetul teatral” nici nu mai facem pomenire. Despre existența lui, doar d. Bănuț de mai știe, de prin arhiva societății teatrale.

Și cum să fie cercetate aceste societăți, când funcționarismul e așa de străin față de ori-ce manifestare culturală. Iar în Sibiu mai toți sunt funcționari. N'ai decât să stai la amiazi în vre-un colț de stradă și vei vedea cum din toate porțile roesc funcționarii. Cu fețele palide, istoviți de muncă, scâpați de aerul birourilor sau de vorbele brutale ale superiorilor, încovoiați de spate și cu pasul pripit, se strecură unul câte unul prin străzile lăturalnice, să ajungă mai degrabă în odăile lor, câteva clipe să poată răsufla în tihnă.

Când vezi aceste fețe resemnate, fără voie îți aduci aminte de Maupassant, care a arătat un deosebit interes față de această burghezime a intelectualilor și căroro le-a dedicat cele mai duiosase pagini, pe cari le-a scris vre-odată vr'un scriitor.

Iată ce scrie în volumul lui: „Pe apă”:

Slujbași prin birouri negre, slujbași pe la ministere, voi trebuie să cetiți în fie-care zi pe ușa închisorii sinistre, celebra frază a lui Dante:

„Lăsați ori-ce speranțe, voi cari intrați aci!”

Intri acolo pentru întâia oară la 20 de ani ca să egi la 60 și mai bine și în tot intervalul acesta lung, nu ți-se întâmplă nimic. Viața întreagă se scurge în biroul mic, întunecos, vecinic același, tapetat cu cartoane verzi. Intri acolo tânăr, la vremea speranțelor puternice. Egi de acolo bătrân, pe moarte. Toată recolta de amintiri pe cari noi o adunăm într-o viață, întâmplările neprevăzute, amorurile dulci sau tragice, călătoriile pline de aventuri toate accidentele unei vieți libere sunt necunoscute acestor ocași.

Toate zilele, săptămânile, lunile, anotimpu-

rile, toți anii se aseamănă. La același ceas intră, la același ceas dejunază, la același ceas pleacă și asta între 20 și 60 de ani. Numai patru întâmplări formează date istorice în viața lor: căsătorie, nașterea celui dintâi copil, moartea tatălui și mamei acestuia. Alt nimic, ba nu, înaintările. Ei nu știu nimic, din viața obicinuită, nimic despre lume. Ei nu cunosc măcar zilele vesele pe strade și vagabondagiile pe câmp, pentru că nu li-se dă drunul nici odată înainte de ceasul regulamentar. Te constitui prizonier la opt dimineața; închisoarea se deschide la șase, când vine noaptea. Dar în schimb, vreme de 15 zile pe an ai dreptul — drept discutat, preocupat, ne dat cu dragă inimă — de a sta închis acasă la tine, căci unde te-ai putea duce fără bani?

Tâmplarul se urecă în văzduh, birjarul umblă forfota pe uliți; mecanicul drumurilor de fer străbate pădurile, șesurile, munții, umblă necontenit dintre zidurile orașelor până în orizontul întins și albastru al mărilor. Slujbașul nu-și părăsește biroul, sicriu de om viu și în aceeași oglindă în ziua intrării, tot în ea se vede chel, cu barba albă în ziua în care e dat afară. Atunci s'a isprăvit, viața e închisă, viitorul îngrădit. Cum se face c'ai ajuns acolo? Cum ai putut să îmbătrânești astfel, fără ca să ți-se fi întâmplat vre-un eveniment, fără ca să te fi zguduit vre-odată o singură surprindere a vieții. Totuși așa este. Loc tinerilor, slujbașilor tineri.

Atunci te duci și mai nenorocit și mori aproape îndată din pricina eșirii din obicinuința asta lungă și înverșunată a biroului de toate zilele, a acelorași mișcări, a acelorași acțiuni, a acelorași munci, la același ceas.”

Vedeți, cât de bine a prins realitatea acest măestru. Și într'adevăr dacă a-i întreba pe vre-un slujbaș ce a făcut toată viața, nu ți-ar putea răspunde decât, că a umplut atâtea blanchete de cambii sau a expediat atâtea mii de scrisori.

Să nu fim însă în toate așa de pesimiști. Cu venirea dlui Barseanu în fruntea Asociațiunii se pare că se simte un curent de primenire și deșteptare. Seria de conferințe care s'a anunțat, deși nu are nici o legătură una cu alta, totuși va descoperi unii conferențieri noi, cari sperăm că vor fi gustați, dacă își vor îngriji dicțiunea. Și mai avem ceva nou: „Lucașfărul” va trece cu anul nou sub direcțiunea poetului Goga, și va deveni revistă săptămânală. Gruparea din jurul lui se compune din oameni tineri și muncitori, căroro li-a rămas un dram de idealism. Apariția revistei, în haina ei cea nouă, se așteaptă cu multă nerăbdare.

Intr'un cerc se discuta eșirea dlui Nyilvan. Afacerea asta e cea mai interesantă de-o vreme încoace. Pe d. Nyilvan îl cunosc sibiienii de când a petrecut în mijlocul lor și până astăzi a rămas cel mai clasic tip de caraghios. Dacă era să-l ia lumea în serios, după manierele sale ar fi poticnit'o, dar boicotarea lui ar fi însemnat să te lipsești de coasurile de petrecere cari și așa sunt așa de rare în viața monotonă de provincie. Pentru că se știe, că cel mai gustat element de comedie e: caraghiosul. Eșirile d-sale de „enfant terrible”, constituiau adevărate isbucniri de râsete, cari

se măreau cu cât dânsul devenia mai serios. Și nu ne-a mirat de loc gestul d-sale. Lucrul dureros e că acolo pe la periferii, toți par a avea aceeași mentalitate, de vreme ce aprobă judecata dlui Nyilvan. Sau poate e numai o aparență? Bine ar fi!

Sphinx.

Pentru d. dr. Al. Vaida-Voevod.

D. Dr. Alexandru Vaida Voevod îmi răspunde pe o pagină întreagă în „Românul” de ieri, ținându-se de cuvânt, că va veni cu „dovezi”. Trebuie să regret însă că d-sa aduce și acum „dovezi” numai de ordin politic împotriva mea, deși eu îl rugasem să vie în publicitate cu „dovezile” sale de ordin personal, dovezi cari îl determinau acum doi ani, ca împotriva hotărârilor unui cerc electoral, împotriva hotărârii unui club comitatens, împotriva hotărârii chiar a conferinței naționale, domnia sa, omul „disciplinei de partid”, să provoace chiar în preajma alegerilor, cunoscutul scandal, care cum a spus în diferite rânduri d. Goldiș, „amenința încă atunci să spargă partidul în două”, fapt pe care l-am evitat eu cu sacrificiul benevol al persoanei mele.

Atunci nu era vorba de motive întemeiate pe „dovezi” politice, și chiar de ar fi fost, conferința națională, în sânul căreia d. Vaida a uzat de toată elocința sa, spre a le face primite, li-a înlăturat, candidându-mă pe mine. Nu, nu de acestea era vorba, ci de calomni și invective desonorante pe cari d. Vaida le împrăstia în dreapta și în stânga, cei drept totdeauna în mod imprecis, fapt care mi îngreuna în chip absolut apărarea împotriva lor.

Singurul act material al insultelor dlui Vaida era o depeșă, pe care a doua ori a treia zi după conferință o trimisese d. Vaida la Arad, în care spunea că menținându-se candidatura mea, dânsul renunță la candidatură. Tot atunci se colportă printre prietenii mei o afirmație de a dlui Vaida la adresa mea, că d-sa „nu stă cu mine la o masă”. Spre a-i cere satisfacție pentru aceste două insulte, una cuprinsă în depeșă, cealaltă în declarația de mai sus i-am trimis martori. D. Vaida, a negat că ar fi făcut declarația că „nu stă cu mine la masă”, iar pentru insulta ce se cuprindea în depeșă a cerut un juriu de onoare. Acesta, a hotărât, cum spune și d. Vaida, că fiind vorba de o chestie cu substrat politic, aranjamentul cu armele nu are loc.

D. Vaida observă acum:

„D-ta, te-ai supus acestui verdict și acum tot nu te sfiești să vii în conflict cu regulile cavaleresti susținând că nu ți-ai fi dat reparație cavalerescă”.

Eu m'am supus și respect și acuma verdictul juriului și dacă'l inculp azi, nu o fac pentru insulta din depeșă sa, asupra căreia a adus juriul acest verdict, deși socot că un cavalerism exigent ca al d-sale nu trebuia să mai supună votului unui juriu subtila chestie de principiu: o insultă politică este deodată și o insultă personală, — dar îl întreb, dacă insultele domniei sale aveau cu adevărat numai un „substrat politic” de ce nu s'a supus d-sa verdictului conferinței naționale, singura care avea căderea să judece calificația mea politică, de ce n'a pregetat să vie în conflict, nu cu niște reguli cavaleresti, ci cu regulile disciplinei de partid, a căror paznic grozav e azi eând e vorba de „supunerea” altora? Atunci ne aflăm doar tocmai în fața alegerilor, când, într'adevăr, infracțiunile disciplinei cad în cumpănă ca niște grele păcate, de ce dar a înscenat scandalul care atunci era „să spargă partidul în două”, cum spune d. Goldiș, pe chestiuni personale de ordin politic, asupra căroro conștiința națională se pronunțase? Toate motivele domniei sale de azi, că aș fi „profesat principiile partidului guvernament-

FABRICA DE SPALAT CU ABURI

„KRISTALY”

Gőzmosógyár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Văpsire de haine. Curățare chimică.

Spălare cu aburi.

La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimite francat.

tal”, că aş fi „candidat cu programul guvernamental”, a avut ocazie să le aducă în conferință, *le-a și adus*, de ce nu s'a supus hotărârii inapelabile a conferinței? De ce? O voi spune eu: pentru că înaintea conferinței invoca motivele de ordin personal, cari ar fi existând, dar „pe cari nu vrea să le aducă”, iar înaintea *juryului de onoare*, unde era locul să le aducă, se provoca la motive de ordin politic, pentru cari „aranjamentul cu arme nu are loc”.

Aceasta s'a repetat și se repetă de atunci într'una. Domnul Vaida stă la adăpostul alor două formule: mă insultă în modul cel mai trivial, mă face „pamotimon”, „bandit”, „tâlhar”, „gâde al publicisticii” și când îi cer socoteala în public, căci nu mai vreau să repet comedia cu „calea cavale-rească” vine cu „dovezi” că eu aş fi „profesat principiile partidului guvernamental”; când îl întreabă alții între patru ochi, asupra motivelor furiei sale contra mea, mă înfățișează ca un om care aş fi vrednic de disprețul public, sau cum o face și în recentul său articol, cere să precizez cu acuze infamante împotriva mea. Știți care e procedul d-lui Vaida? Imi spunea odată prietenul Gheorghe Pop, care asemenea îl întrebase. I-a răspuns:

— Cunoașteți d-voastră pe Bocu? Întrebați-l, de ce nu cutează nici să se prezinte în Lipova?

Toată lumea știe că eu mi-am petrecut și imi petrec tot timpul meu liber în Lipova, că mi trăiește acolo mama, că mă mândresc cu considerația și iubirea tuturor acolo, exceptând poate pe a câte unui adversar ori chiar dușman personal, pe cari, durere, ni-i avem fiecare. Poate d-sa să fie mai feicic și să nu aibă nici unul în Cluj.

Ei bine, un om care vorbește astfel în dreapta și în stânga, un om care folosește la adresa ta limbajul cel mai desfrinat — își combate un adversar politic, ori calomniază și insultă fără răspundere și fără bărbăție? Dacă eu, politiceste aş fi într'adevăr acel om discreditat, cum vrea să mă prezinte d. Vaida, este demn, este loial și cinstit din partea d-sale, să lupte împotriva mea cu astfel de arme?

Să vedem însă cum stăm și cu severitatea principiilor de înaltă moralitate politică profesate de domnia sa, în virtutea cărora imi ia mie orice drept de a mă rosti în viața publică, tăgăduindu-mi astfel și dreptul profesiei mele, după ce, în treacă spus, nu odată mi'l recunoscuse, cum îi dovedesc scrisorile ce i-le păstrez, cu care imi trimitea articolele sale pentru „Tribuna”.

D. Vaida, imi impută o greșală politică săvârșită înainte cu unsprezece ani, o greșală de care m'am făcut vinovat poate nu numai eu singur ci toți prietenii mei, cu cari împreună am săvârșit-o, în cea mai bună credință. A fost o greșală, nu mă sfieșe a o recunoaște bărbătește, pe care am regretat-o și o regret. Și dacă găsește vre-o scuză pentru ea, o găsește în împrejurările de atunci, de care neapărat trebuie să se țină seamă, și o găsește și în... tinerețele mele — eram la 25 ani — pe aceasta însă nu i-o pot cere d-lui Vaida, să mi-o acorde. Renunțase la mandat, d. I. Beleş, în Radna, sub cunoscuta eră de lege, drept și dreptate alui Széll, eră care coincidea cu saturația generală a Românilor de lungă și dezastruoasă opoacă a pasivității. Noi socoteam să câștigăm cu orice preț cercul tot pentru un român. Era chiar o părere dominantă că ar trebui să profităm de legea lui Széll a judicaturei curiale, spre a pătrunde în felul ăsta un număr cât mai mare de Români în parlament. A fost o naivitate desigur, dar ar fi o mare nedreptate să o clasificăm cinova în rindul obișnuitelor felonii ori trădări de neam. Nu ne puteam gândi pe atunci să candidăm cu program național, căci pentru pregătirea acestui teren mai trebuiau încă 3—4 ani, cum s'a dovedit în urmă, și chiar atunci a trebuit să se facă pe calea unei adevărate lovituri de partid, dacă e propriu acest cuvânt pentru caracterizarea actualui istoric dela Dobra.

D. Vaida, este neapărat liber să judece altfel chestia acestor candidări, poate cu o concepție

sensibilă și rigidă de tot să nu acorde nici o explicație, nici o justificare, e în dreptul său să ignoreze împrejurarea că de atunci au trecut unsprezece ani, poate să nu ție seama nici de sacrificiile mele aduse de atunci încoace în două rânduri de temniță grea, în interesul partidului național, să nu ție seama nici de consacrarea pe care și-o dau vremea, toate le poate, poate să nu admită nici o greșală, fiind greșeala în politică egală cu păcatul, cu o singură condiție însă: cea a *consequenței*, și și pe aceasta să o pună în aplicare în primul rând față de sine însuși. Căci neținând cont de împrejurări, ar trebui să-l dificulteze azi pe însuși venerabilul nostru președinte al partidului național d. Gheorghe Pop de Băsești, care în tinerețele sale, se știe, a fost vice-președinte al partidului kossuthist. Ignorând cu totul împrejurările, ar fi trebuit să refuze toate voturile primite în Arpaș ori Ighiu dela români, cari au votat poate pe vremuri cu candidații străini, ca nevenite din partea membrilor partidului național.

Dar are domnia sa dreptul să mi arunce mie cuvintele grave, că eu n'aș avea „mai mare îndreptățire morală de a face pe românul intranșigent, de cum ar avea acest drept d. e. Burdea ori Mangra, după trecutul lor” — *atunci când d-sa stă deputat național alături de d. Dr. Nicolae Șerban, care cincisprezece ani de-arîndul a slujit toate guvernele, călcând hotărârile a vre-o cinci conferințe naționale și care singur numai prin botezul d-sale dela Arpaș a ajuns în partidul național?*

D. Vaida imi spune în articolul său de azi: „Nu te opinti zadarnic, căci eu sunt, știi d-ta mai precut și mai sceptic în alegerea camarazilor mei de muncă și a prietenilor mei decât d. e. d. O. Goga, presidentul aceluia sindicat, al cărui vice-president ai d-ta onoarea a fi”.

Mai precut, da, d-le Vaida mai sceptic însă nu. Eu biet de mine, n'am putut să-i dau d-lui Goga nici un mandat, dar d. Dr. Nicolae Șerban, pe care și-l'a ales d. Vaida cu un indiscutabil simț al precauției, i-a putut da d-sale unul. De aci apoi și deosebirea de apreciere, eu coborât la Mangra și Burdea, sau viceversa ei ridicăți la mine, iar d. Dr. Nicolae Șerban, ridicat chiar sus de tot, la amănitoarea înălțime în care plutește d. Vaida.

Frumos de tot ar fi apoi, pentru un om cu o judecată așa de severă încât să nu admită principiul *errare humanum est* și că o greșală poate fi reparată și chiar iertată, — să înceapă aplicația ei la sine însuși. Nu va tăgădui cred nici d-sa, că eu prilejul „casului” său din cameră, când colegii săi nu l'au putut apăra cu alt argument decât cu acela de a fi „greșit”, când singur și-a cerut „scuzele” în cameră, să-și fi tras imediat inexorabila consecuență logică a principiilor pe cari mi-le aplică azi mie. Atunci însă zadarnic i-a cerut clubul renunțarea la mandat, a fost cât se poate de larg și generos față de sine însuși, și n'a renunțat, — iertându-se.

Am ținut să fac aceste mărturisiri, *provocat direct de d. Vaida*. („Îi provoc deci pe d-lui Bocu și Scheopul să-și dovedească afirmarea calomnioasă” etc.) n'am însă nici o poftă să aduc acum în discuție publică afacerile mele personale, „să mă free de d. Vaida, făcând pe egalul” cum observă d-sa, în hipertrofia modestiei de care suferă. Nu, căci afacerea mea personală dinaintea alegerilor trecute, chiar dacă ar prezenta poate și laturi de interes general pentru viața noastră internă de partid, nu vremurile acestea agitate pot fi proprii pentru asemenea discuții.

Eu renunț la continuarea discuției pe aceasta temă cu d. Vaida, nu mă voi mai „freea” de dânsul, dacă nu mă va sili. N'am și așa cu cine să discut. Domnia sa mă măsură de sus de tot, eu nu'l pot urma nici în tonul d-ale ales, nici în manierile aristocratice pe cari le întrebunțează în discuție. Domnia sa poate injura cât de grosolan, tot d. Vaida rămâne, ba eu cât injură mai grosolan, cu atât e mai mult domnul Vaida, eu n'am pe partea mea decât armele slabe ale cu-

viinții, ale moderațiunii și ale răbdării. Nu suntem egali, recunosc.

Arad, 11 Decembrie 1912.

Sever Bocu.

O mică intrigă.

Astăvară, cu prilejul adunării generale învățătoresci din Arad, scrisesem între altele următoarele:

„Ne place să credem că spiritul care a călăuzit manifestațiile din aceste două zile, va povățui și în viitor toți pașii învățătorimii noastre, până la deplina izbândă a idealului cărui sunt meninți și care ne este cel mai scump nouă tuturor.”

Rândurile aceste le-am scris despre Reuniunea învățătorilor dela noi, despre învățătorii ei, tovarășii noștri în ogorul culturii naționale. Nu avem deci nici un motiv că le retragem, cu atât mai mult că noi suntem aceia cari am dat chestiunilor dăscălimii noastre, ca o dovadă că-i înțelegem nevoile și importanța, cea mai largă publicitate. Cum spunem, rândurile aceste le-am scris despre dăscălimca noastră în general, nu despre vr'un oarecare membru al Reuniunii învățătoresci, cum i-ar plăcea poate d-lui I. Moldovan, prezidentul Reuniunii.

Ținem să constatăm acest lucru mai ales acum, când vedem și știm că sunt mulți cari umblă să strice, prin tot felul de intrigi, armonia dintre noi și învățători, intrigi țesute pe socoteala alegerii din cercul Aradului unde a candidat împotriva d-lui D. Peroviciu, vechiu reprezentant al cercului, învățătorul I. Moldovan.

Se știe că la ultimele alegeri congresuale s'a fost oferit cercul Radnei învățătorului Protasie Givulescu și profesorului Dr. Petru Pîpog, tocmai înțelegând nevoia unor membri ai corpului didactic în congresul național-bisericesc, dar nici unul nici altul n'a voit să primească candidatura. În schimb s'a găsit d. I. Moldovan să candideze la Arad împotriva d-lui Aurel Petrovici. N'aveam nimic împotriva, căci însăfășit oricine are dreptul să candideze. A venit însă „Românul” să facă reproșuri celor din jurul „Tribunii” din cauza că au votat cu d. A. Petrovici, care oarecând ar fi votat cu un deputat guvernamental. Am zis atunci că în privința aceasta nu este nici o deosebire între d. Moldovan și d. Petrovici, căci și d. Moldovan a votat cu guvernul. Atât am zis, numai atât, deși mai puteam arunca în spatele d-lui Moldovan și greul păcat de a fi făcut cauză comună cu Aurel Mielosi, învățătorul pe care a voit să ni-l octroaze la școala noastră de aici, alături cu acei rătăciți cari au mers în deputație la contele Tisza, cu o petiție prin care îi făgăduiau sprijin veșnic și lepădarea de neam și biserică: cu acei oameni ai lui Mielosi, cari au votat mai târziu în frunte cu d. Goldiş... pentru d. I. Moldovan.

Iată însă că răsare și d. Moldovan din coloanele „Românului”. D-sa nu e mulțumit cu lămuririle noastre și... ce face? Recunoaște, ce e drept, că a votat, zice, numai odată cu guvernul, dar să mai și supără pe deasupra, aruncându-ne niște injurii gratuite, cărora n'avem nici un motiv să răspundem. D. Moldovan recunoaște, cum spune, că a votat cu guvernul, prin urmare noi nu avem nimic de spus în chestiune. Cel mult atât, că dacă se va lepăda d. Moldovan și de Mielosi-Pecican, cu cari a ținut să-și pecețuiască, dacă ar fi fost ales, mandatul de deputat congresual, atunci... clara pecta boni amici. Căci până când prin astfel de oameni vrei să te alegi deputat congresual, nu poți avea pretenția de naționalist intranșigent. Nu-i așa, supăratule d. Moldovan, care-ți iai îndrăzneala să ne injuri în stil goldişesc?

Cât despre domni învățători din dieceza Aradului, cari vor fi intrigați prin acest — haid să-i zicem — mie diferend dintre noi și d. Moldovan,

Fiți cu atenție la firmă!

GYULAY KÁROLY

Atelier de fotografii artistice,
— — de primul rang. — —

TIMIȘOARA, Józsefváros, Hunyady u. 5.

— — (Lângă Casina „Délvédéki”) — —

Fotografii și portrete, reproducții după fotografiile vechi și noi în mărime naturală, expuneri de obiective speciale pentru interioruri, acatice, și lucrări în aquarel și olei artistic executate. Ceice se provoacă la anunțul din „Tribuna” capătă 10% rabat. Fiți cu atenție la firmă

prezidentul Reuniunii învățătoresci, ținem să accentuăm că pe cum în trecut așa și pe mai departe ei vor ști să-și găsească oamenii cu cari pot să lucreze împreună în ogorul culturii noastre naționale și în viața constituțională a bisericii noastre greco-orientale. Noi am manifestat totdeauna prin ziarul nostru cel mai mare interes pentru soarta învățătorimii noastre! învățătorime pentru care organul autorizat al dlui Goldiș numai atunci e acasă, când vanitatea jignită a dlui Moldovan îi cere să ne injure.

Războiul italo-turc.

Diplomația europeană urmărește cu mare încordare complicația în chestia Bosforului.

Se confirmă știrea care anunță apariția vaselor engleze și rusești în Creta, precum și știrea despre sprijinul fățiș dat de Franța pretențiilor Rusiei în chestia Dardanelelor. — cu toate desmintirile oficiale făcute la Paris de Sasanov.

În Tripolitania s'a coborât deasupra armelor dușmane o liniște îndoielnică, în urma sbuciumului zilelor din urmă, sau poate pentru a da loc unei schimbări radicale războiului, chiar în urma acestor importante conflagrații din Turcia-europeană.

Chestiunea Dardanelelor.

În urma ieșirii la suprafață a chestiunii Dardanelelor, în cercurile politice din Constantinopol circula știrea unei conferințe internaționale europene care se va ține cât mai curând pentru tratatul referitor la Bosfor. Consiliul de miniștri care a avut loc Sâmbăta trecută a dat ca răspuns ambasadorului rusesc următorul comunicat: „Guvernul imperial având în vedere tratatul dela 1871, ratificat prin congresul dela Berlin nu poate admite trecerea flotei rusești prin Dardanele, nici în vreme de pace nici în vreme de război, pe lângă declarația că această trecere e proprietatea exclusivă a otomanilor și a domnitorului, pentru păstrarea integrității teritoriale.”

În aceeași zi consiliul de miniștri a hotărât expulzarea tuturor Italianilor cari locuiesc în punctele fortificate și expuse unui eventual atac. Știrea aceasta a făcut mare șgomot în Smyrna unde sunt opt mii de Italiani.

Luptele din Tripolitania.

Se află din Benghazi că o patrulă italiană a întâlnit ieri o mică trupă de Arabi care a fost fugărită. Un singur Italian a fost rănit.

La o distanță de 20 kilometri din Benghazi se semnalează grupuri importante de beduini.

Situația în Macedonia.

Agenția telegrafică din Atena vesteste că Sultanul a sancționat hotărârea consiliului de miniștri de a proclama starea de asediu la Istip.

Deputații greci, armeni și turci vor vizita districtele din Istip, Langada și Grevna spre a se face o idee de situația creștinilor.

Sofia. — Ziarul „Mir” spune că atentatele din Macedonia nu sunt decât o nebunie cu scopul evident de a provoca turburări în Turcia și de a compromite bunele relațiuni turco-bulgare.

Marinari străini în Creta.

La cererea miniștrilor străini din Canea, vaporul englez „Diana” a debareat 250 de matrozi. Au sosit și câteva vapoare rusești. Situația e cât se poate de primejduită.

INFORMAȚII.

ARAD, 10 Decembrie n. 1911.

— **Alegeri congresuale în dieceza Aradului.** Pe baza scrutiniului de ieri, Duminecă, au fost proclamați aleși deputați congresuali: Cercul Chișineu: *Mihai Veliciu*; Giula: *Nicolae Oncu*; Șiria: *Sava Raicu*; Hăl-magiu: *Petru Trușia*; Radna: *Dr. A. Marta*; Boroșineu: *Dr. Teodor Burdan*; Arad: *Dr. Șt. Petroviciu*; Buteni: *Vasile Goldiș*.

— **A treia pensie.** Din Sibiu ni-se scrie: Stimate dle Redactor! Vă rog desmintiți în prețutul d-voastră ziar știrea că dl Goldiș (— și aceasta o știu din locul cel mai competent —) va veni ca secretar la „Asociațiunea” din Sibiu. Nu va veni fiindcă a aflat că postul de secretar dela Asociațiunea noastră nu e împreunat cu drept de pensie. Cu distinsă stimă: Un Românist.

— **Sfințirea bisericii din Apateu.** Sâmbăta a plecat P. S. Sa D. episcop *Ioan I. Papp*, să sfințească biserica din Apateu, de pe Lunca Aradului și cu aceasta s'a curmat șirul sfințirii de biserici pentru anul acesta.

Poporul din Apateu sub înțeleapta conducere a preotului Atanasiu Popoviciu, și-a zidit o biserică mare ca o catedrală care a costat 60.000 coroane și doria să prăznuiască sfințele sărbători în biserica nouă, dar cerea ca lor să li-o sfințească episcopul lor. P. S. Sa n'a putut refuza dorința credincioșilor săi și așa, a plecat în cap de iarnă la sfințire, răsplătit fiind pentru această jertfă, de recunoștința poporenilor cari i-au făcut o primire regală.

Sâmbăta a vizitat comuna Sepeuș, care l'a primit la hotar cu un splendid banderiu și dus de calea cu patru cai a marelui proprietar Czarán János din comună a descălecat la casa ospitală a preotului Cornel Ursuț. În biserică a ținut P. S. o cuvântare în care a lăudat hărnicia poporului și sporul numeric ce-l face. Dela biserică a trecut la școală unde s'a întreținut cu micii și frumoșii școlari.

Duminecă i-au eșit întru întâmpinare Apateuarii, cu un asemenea frumos banderiu și în comună l'a așteptat întreg poporul între bubuit de treascuri și sunetele clopotelor, iar în decursul serviciului o companie de onoare constituită din veterani comunei, dădea salvele de onoare.

Cu lacrimi de bucurie a asistat poporul la înălțătorul act al sfințirii de biserică și a ascultat cuvântul arhieresc plin de îndemnuri spre viața religioasă-morală și spre cultură.

Unde se ridică astfel de biserici este și viitor. Să nădăjduim în acest viitor al neamului nostru.

— **Dela societatea scriitorilor români.** Din București ni-se scrie: D. Emil Gârleanu, președintele „Societății Scriitorilor Români” și d. St. O. Iosif, membru în societate au fost Joi la orele 11 și jumătate în audiență la regina, și au fost reținuți până la orele 12 și jumătate. Regina a citit câteva poezii noi ale ei și o navelă a d-rei

Seculici, iar d. Iosif a citit 2 traduceri, făcute de d-sa, în românește din opera Carmen Sylve.

Vineri seara, la orele 6 întreg comitetul: dñi *Em. Gârleanu, Cincinat Pavelescu, Al. Cazaban, I. Scurtu, dna și d. Anghel, Vasile Pop, I. Minulescu, Corneliu Moldovanu, A. de Herz și D. Nanu*, au fost primiți în audiență de regina.

Iar pe viitor în fiecare Vineri seara, la orele 6, vor fi șezători literare la palat, regina dorind să cunoască pe toți membrii societății a cărei prezidentă de onoare este.

— **Logodnă.** Dșoara Mărioara Roșcău și d. Nicolae Manta, farmacist în Șein, își anunță logodna.

Felicitările noastre.

— **Catastrofa unor vânători.** Mai mulți ofițeri dela regimentul 34 de infanterie din Cașovia au plecat Sâmbăta trecută la vânătoare. Ajungând pe câmp, înaintau resfirați vorbind, veseli de vânatul cu care se vor întoarce acasă. Un căpitan care venea din urmă și-a pus arma la subțioară și a dat să-și răsucescă o țigară. Strângând însă arma — cu cocoșele ridicate — aceasta s'a slobozit și glonte a intrat în spinarea unui locotenent dinaintea lui. Până l'au transportat acasă, a murit pe drum. Contra precinuirii acestui fatal incident s'a pornit cercetare.

— **Grevă contra unui profesor.** Studenții dela facultatea de medicină a universității din Paris, după pilda celor din Rusia, s'au pus luntre și punte, doar vor putea face pe profesorul de chirurgie să-și părăsească catedra și de câte ori venea să-și țină cursul, făceau un șgomot infernal până când bietul om trebuia să fugă. Auzind decamul despre isprăvile studenților a rugat pe profesorul Nicolos să nu mai țină cursul vr'o donă săptămâni, până se vor potoli spiritele. Așa a și fost, dar când a revenit, băeții iau trântit un săculeț de făină în cap pe urmă au început să-l hui-duiască. Bietul om — adânc jenit a plecat fără să se mai uite înapoi, iar studențimea a eșit în curte unde a aranjat o horă în jurul unor focuri de hârtie pe cari le aprinseră de bucurie că au scăpat de profesorul Nicolos. Bucuria însă va fi de scurtă durată căci maniestanții vor fi eseluși dela cursuri.

— **Decorarea unor ostași români de Regele Italiei.** Din București ni-se scrie: M. S. Regele Italiei a binevoit a confori mențiunea onorabilă ofițerilor și soldaților armatei și ai marinei române pentru ajutorul dat victimelor cutremurului din Calabria și Sicilia din anul 1908.

— **Exemplul lui Lafargue.** O depeșă particulară a ziarului parizian „Matin” aduce știrea că Vincent Courtignon, în etate de 75 ani, amic și discipol al lui Paul Lafargue — care s'a sinucis zilele trecute împreună cu soția — s'a sinucis și el zilele acestea în mica-i proprietate din Mont-lueon.

După o masă bogată, și-a trimis soția să-i caute ceva în altă cameră și profitând delipsa ei și-a zburat creerii.

— **† Anuța Mariș născ. Todan, a repausat în Odihnească în pace!**

Giula, la 9 Decembrie n., în vrăstă de 25 de ani.

— **Rectificare.** În Nr. nostru de Marți, din „Cronica școlară”, coloana a doua, zicerea ultimă s'a omis un șir, pierzându-se astfel înțelesul alineatului întreg. A se corege: *Tot aci, ajutată de discuția generală s'ar putea face selecționarea operelor literare, ce s'ar pune în mâna adolescenților...*

— **Spionaj englez în Germania.** „Rheinisch-Westfälische Zeitung” află din Wilhelmshafen că Anglia proiectase un atentat împotriva fortificațiilor dela Wilhelmshafen, cari urmau să fie aruncate în aer cu ocaziunea sărbătorilor de crăciun. Acest plan a fost descoperit în urma are-

Heves és Dornhelm,

confecțiune de dame, lingerie și articole de modă.

Timișoara—Temesvár,

în oraș, aproape de palatul „Lloyd”.

În atelierul nostru se pregătesc cele mai fine și moderne haine englezești.

Specialitatea prăvăliei noastre o formează trusourile. — Prețuri ieftine.

atării a trei polițiști, bănuți a fi implicați într-o afacere de furt. Arestarea a avut loc acum câteva zile. Într-o scrisoare sosită pe adresa unuia dintre polițiștii arestați s'a găsit suma de 75.000 mării pentru scopuri de spionaj. Făcându-se o percheziție la locuința acestui polițist, autoritățile au descoperit acolo planurile exacte ale fortificațiilor din Wilhelmshobe.

Soția polițistului, care se divorțase de dânsul, a declarat că fostul ei soț e capabil de orice crimă.

Toate ziarele din Berlin au repoduz știrea ziarului citat.

— **Sat fără crăsmă.** În comuna Răusești din Moldova, județul Neamțu, zice-se, că nu s'a pomenit nici nu se pomeneste de crăsmă. Oamenii nu-i duc dorul și se simt foarte mulțumiți. Toți oamenii din satul acela sunt sănătoși, grași, voi-nici, toți au averi de seamă, satul e curat, casele frumoase, copiii mulți și plini de viață.

— **Descoperirea falsificatorilor de polițe.** Taina care învăluia îndrăzneța șalatănie săvârșită la Banca comercială din Budapesta — s'a delegat. Zilele trecute unul dintre funcționarii institutului, *Ryhliczky Zoltán*, bănuț că ar fi săvârșit escrocheria — a încercat să se sinucidă. Dus în spital, a declarat că e victima unei bănuții murdare.

Azi dimineața s'a prezentat acum la șeful poliției fratele funcționarului, *Ryhliczky Kazmér*, și a declarat că îndată după descoperirea falsurilor, frate-său i-a declarat că el e autorul escrocheriei și i-a cerut sfatul. *Kazmér* l-a sfătuit să se impuște.

Imediat s'a luat interogatorul lui *Ryhliczky Zoltán* care de data aceasta și-a mărturisit crima, declarând că escrocheria a săvârșit-o în complicitate cu un agent de bani *Bauer Lajos*. Partea sa de 130.000 coroane e în depozit la deosebite bănci din Budapesta.

Ryhliczky Zoltán a fost declarat arestat, dar fiind încă grav bolnav, a fost lăsat în spital — sub pază polițienească. Stă sub pază polițienească și frate-său *Kazmér*, care declară că a făcut aceste destăinuri ca să primească premiul de 5000 cor. promis de bancă.

Agentul *Bauer* a dispărut din locuința sa și până acum n'a fost descoperit.

x **În atenția instituțiilor de binefacere** Fabrica de ghete „Moskovits” societate pe acții recomandă spre distribuție — ghete de copii, băieți și fete — fabricație proprie. Ghetele sunt făcute din materialul cel mai tare și curat, prețurile fabulos de ieftine. Comanda se pot face acum adresându-se la filiala din strada Szabadság-tér 18.

Loc deschis.*)

Un domn ilustru.

Dacă din actualele hărțuții și sfășieri interne, în cari se dau și se primose răni, se surpă piedestale și se sfarmă prestigii va fi să rezulte vre-o dată și vre-un bine, unul dintre acestea va fi neapărat și acela, de a cunoaște pe oameni în aceste împrejurări, când bestia-i deslănțuită, când unicul friu ce și-l pune fiecare faptelor sale, este numai respectul cel are față de sine, singurele margini, marginile pe cari țile impune cultura și propria demnitate la care te-ai ridicat în fața oamenilor. Ian priviți, Vă rog fapta la care se coboară junele avocat din Arad, *Dr. Iustin Marșeu*, „creditor păgubit” și membru în comitetul național, spre deplina edificare obștească asupra valorilor morale și intelectuale cu care ne putem mândri. Acest domn nu se sfiește, în organul oficial al partidului național, vorbind despre d. Alex. St. Vernescu, fostul primredactor al ziarului, pe care redacția și în ziua când a plecat și în ziua a doua după ce a plecat îl asigură de stima și considerația sa, nu se sfiește să-i adreseze în mod public insulte de următoarea natură:

3. Recunoști că leafa ți-ai prăpădit-o prin bir-turi și cafenele, încât nici haine nu aveai și voind să te prezinți în societate hainele le-ai împrumutat dela mine?

4. Recunoști că în nenumărate rânduri, sub fel și fel de pretexte, ai luat dela mine împrumut până la prima a luni sume considerabile?

5. Recunoști, că toate „primele” au trecut fără să mi restitui sumele „împrumutate” ba chiar înainte de plecare cu 3 zile mi-ai promis restituirea banilor iară (sic) pe prima zi a luni, când apoi ai șters-o din Arad?

...Domnule! Las' că ai șters-o cu banii mei și ai colegilor *Dr. Cornel Iancu* și *Dr. Romul Veliciu*, dar ai șters-o și cu banii bietului chelner *Gábor*, dela cafeneaua „Vas”! care trăiește în sărăcie și mizerie și cui din milă i-am plătit eu pentru d-ta, deci poți veni între noii tovarăși ai d-tale la „Vas” că aceasta datorie e achitată”.

Am putea cita întreg productul literar, cu care junele avocat și membru în Comitetul național debutează în arena publicității, căci e vrednic întreg pentru a fi dat celor ce vor veni după noi, să ne judece în cunoștință de cauză, dar cred că și mostrele de sus vor fi de ajuns.

Sfinte Doamne! Banii cari se dau împrumut,

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacția nu primește răspunderea.

șvarțurile plătite la chefuri, acum nu mai sunt chestiuni de judecatorie bagatelă, ci lucruri de interes public cu cari se vine în fața lumii. Distinsul domn și-a dat fracul împrumut, acum acesta nu trebuie să o mai căutăm printre româ-niscentele nevinovate și hazlii ale tineretelor fie-cărui, ci prin crime cari desonorează. Și chel-nerul *Gábor*! Elegantul domn, care ni-s'a înfăți-șat în rindul trecut în ipostasul de spion, al to-varășului său de călătorie părintele *R. Ciorogariu*, acum nu se sfiește să alerge pe la chelneri, să știrioască cari au vre-o pretensiune la d. Ver-nescu, că dânsul e aci să o plătească. De ce numai pe a dlui Vernescu? Chelnerul *Gábor*, mai are o mulțime de pretensii neîncasabile, de ce nu le escumpțează, milosul domn și pe acestea? L-am întrebat pe chelnerul *Gábor* asupra actului gene-ros al dlui Marșeu, mi-a spus că-i plătesc banii chiar în ziua când publicase aceste exhibiții, spu-nându-i însă că a ajuns la gazetă, cu bunul său simț de chelner, mi-a reflectat:

— Asta nu-i frumos, imi pare rău!

Și acum, întru cât mă privește pe mine și perso-nal aceasta ieșire cavalierească a dlui Marșeu?

D. Marșeu își sfârșește „articulul” în urmă-torul mod original:

„Să isprăvesc și cu DTA în limbajul „Tri-bunei”:

Ești un... bocu!

Aceasta înseamnă dar, că domnul Marșeu mi-a dat și mie bani împrumut și nu i-am plătit, că mi-a împrumutat și mie haine, că sunt și eu dator pe la chelneri, că a plătit și pentru mine lui *Gábor* ori altui chelner.

Până ce d. *Dr. Iuliu Marșeu*, creditor păgu-bit, nu retractează în publicitate aceasta inso-lență la adresa mea, rămâne nu numai o ilustră socătură ci și un om de nimica.

Arad, 12 Decembrie 1911.

Sever Bocu.

POȘTA REDACȚIEI.

Tr. St. „Gluma” are calitate. Dovedește că a citit mult românește și cu folos. Dacă nu publi-căm schița aceasta, o facem în interesul d-tale, dela care așteptăm altele mai reușite.

Poșta Administrației.

Iliu Musta Glimboaca. Am primit 14 cor. abonament pe sem. II. 1911.

Alexandru Nicolescu, Göde-Mesterháza. Am primit 20 cor. abonament până la 1 Februarie 1912.

Leon Tolstol.

172

RĂȘBOIU ȘI PAGE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

Convorbirea cu contele *Rostopșin*, tonul preocupat și zorit al acestuia, întâlnirea lui cu curierul care-i re-petase știrile rele dela armată, șvonurile cari circulau asupra spionilor descoperiți la Moscova și asupra unei scrisori a lui *Napoleon*, prin care împăratul își anunța pentru la toamnă vizita sa în cele două capi-tale, așteptarea sosirii țarului, care era așteptat a doua zi, toate aceste lucruri escitau în *Pierre* acel sen-timent de așteptare și de emoțiune care nu-l mai pă-răsea dela aparițiunii cometei și mai ales dela înce-putul campaniei. De mult avea plăcere să se înroleze în armată și de sigur că ar fi făcut-o dacă n'ar fi membru al confrăției franc-masonilor cari predicau pacea externă și suprimarea rășboiului.

Afară de aceasta, de câte ori vedea mulțimea de moscoviți cari îmbrăcau uniforma și predicau patrio-tismul, lui îi era rușine să facă ca ei. Dar cauza prin-cipală care-l opria de-a intra în armată, era ideea vagă că el, după cum înțelesese din cifra 666, era predesti-nat de cer să ia parte la această operă mare și să pună capăt fiarei de care vorbea *Apocalipsul*... Așa dar, lui nu îi era dat să întreprindă ceva, ci dimpotrivă, să lase evenimentele să vie peste dânsul.

XIV.

Ca în toate Duminicile, la masa *Rostowilor* erau

invitați mai mulți prieteni. De aceea *Pierre* veni mai de vreme, ca să-i găsească singuri.

În anul acela *Pierre* se îngrășase așa de mult, încât ar fi părut diform dacă statura lui înaltă, pieptul și umerii săi largi, vigoarea membrelor lui muschiuloase nu i-ar fi permis să suporte cu ușurință greutatea tru-pului lui.

El urcă scara cu greutate și tot mormăind ceva prin-tre dinți. Vizitiul său nici nu-l mai întrebă dacă tre-buia să-l aștepte; el știa că de câte ori contele se ducea la *Rostow*, el rămânea acolo până la miezul nopții.

Lacheii Rostowilor îl înconjură voioși, ca să-l des-băreze de pardesiu, de pălărie, de baston, căci *Pierre* contractase la club, de a-și lăsa pălăria și bastonul în vestiar.

Cea dintâi persoană pe care o zări, fu *Natașa*. Dar înainte de a o vedea, el o auzise cântând în salon. El știa că dela boala ei tinăra fată nu mai cântase, și vocea ei îl surprinse și-l bucură.

El deschise binisor ușa și o surprinse pe *Natașa* în rochia liliachie pe care o purtase la biserică, plim-bându-se prin salon și cântând. Deodată ea se întoarse brusc, văzu largul și uimitul chip al lui *Pierre*, se roși și veni întru întimpinarea contelui.

— Am început iar să cânt, ori cum e o ocupațiune, făcu ea ca pentru a se scuza.

— Bine faci.

— Ce mulțumită sunt că ai venit; sunt așa de feri-cită azi, se adresă ea lui *Pierre* cu o animație cum el nu o văzuse de mult... *Nicolae* a primit crucea, sunt mândră de el.

— Eu însumi v'am trimis buletinul. Dar nu vreau să te împiedec, făcu el schițând un gest ca pentru a trece în salon.

Natașa îl reținu.

— Conte, fac oare rău dacă am început să cânt? rosti ea roșie ca focul și privindul întrebător pe *Pierre*.

— Nu... dimpotrivă... și de ce mă întrebi d-ta pe mine?

— Nu știu nici eu, răspunse *Natașa* cu vioiciune, dar n'as vrea să fac nimic care să-ți displacă. Din partea d-tale cred ori ce. Nici nu știu ce ești d-ta pentru mine, și binele pe care mi-l'ai făcut.

Ea vorbea repede, fără să bage de seamă că *Pierre* se roșea ascultând-o.

— Am citit în buletin că el, *Bolkonsky* (ea rosti numele acesta într-o șoaptă) este în Rusia, în armată. Crezi d-ta, urmă ea grăbindu-se ca și cum i-ar fi fost frică că nu va putea vorbi până la capăt, crezi d-ta că mă va ierta și că nu va mai avea nici o supărare împo-triva mea? Ce gândești d-ta? ce gândești d-ta?...

— Eu?... făcu *Pierre*... El nu are a-ți ierta nimic... Dacă aș fi eu în locul lui...

Pierre își aminti de clipa când spusese *Natașei* că dacă el ar fi omul cel mai perfect, cel mai liber din lume, i-ar fi cerut mâna în genunchi, și acelaș sen-timent de milă, de duioșie și de iubire îi umplu inima și îi aduse aceleași cuvinte pe buze.

Dar *Natașa* nu-i dete vreme să vorbească.

— D-ta... d-ta... făcu ea cu încântare, d-ta ești altce-l. Nu cunosc om mai bun și mai generos decât d-ta, nici nu cred să existe vre-unul în lume. Dacă nu te-ăș fi cunoscut atunci, și chiar acum, nu știu ce ar fi fost cu mine, fiindcă...

Lacrimi îi țâșniră deodată din ochi, ea se întoarse, puse caetul de muzică în fața ochilor și începu să se plimbe prin odaie.

A apărut în editura „Tribuna” primul volum din celebrul roman al contelui

Leo Tolstoi

„RĂSBOI ȘI PACE”

Volumul I de 280 pagini, costă 1 cor. 50 fil. + 20 fil. porto. De vânzare la „Librăria Tribuna”. Volumul II este sub tipar.

La Librăria „Tribunei” se află de vânzare

Calendare pe anul 1912

»Calendarul Minervei« pe anul 1912
Prețul 1.25 Cor., 70 fileri porto recomandat.
Calendarul Lumea Ilustrată, a 1.50 + 20 fil. porto. Recomandat 45 fil.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.
„Tribuna” institut tipografic, Nichin și cons.

REISZ MIKSA FABRICĂ DE MOBILE

in

BÉKÉSCSABA — NAGYVÁRAD

Andrássy-ut 41—43. Rákóczi-ut 14.
(Lângă »Apollo«.)

ANUNȚ.

În cancelaria notarială din Feneș, (u. p. Zalatna) află aplicare 2 tineri versafi în afacerile notariale pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Feneș, (u. p. Zalatna) la 7 Decembre 1911.

Traian Radu,
notar cerc.

Gruber Dezső,

magazin de pălării și articole de modă pentru bărbați.

Cluj-Kolozsvár

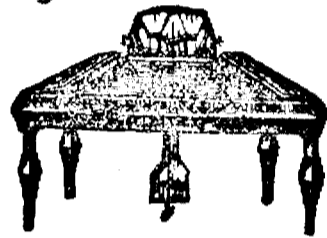
Colțul str. Wesselényi și Szép, vis-à-vis cu hotelul Fészl.

Noutăți în diferite soiuri de

pălării

pentru domni și copii, albituri, cravate și totfelul de articole. Prețuri solide. Serviciu conștiințios. — Comandele din provincie se execută prompt și — francate în cel mai scurt timp. —

ȚIMBALE

cu organism patentat de oțel, dând sunete rezonante și foarte plăcute, — se pot cânta și pe rate. — Gramofoane cu plăci artistice, — vioare, flaute, harmonici ș. a. — Numeroase distincții și medalii primite ca răsplăt. Inventatorul pedalei modern și al organismului de oțel. Catalog trimis gratis.

Mogyórossy Gyula,
kir. szab. hangszergyár.

Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71.

Caut un practicant

cu plată începătoare și pe lângă aplicare momentană. — A se adresa:

Wéber, bankbizományi iroda,
Világos.

Mai multe moșii

în Transilvania și Ungaria, cu condițiuni foarte favorabile, are de vândut:
Szegő, Budapest, István-ut 47.

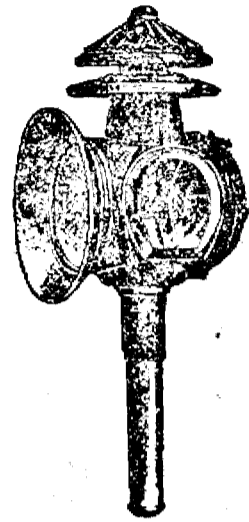
Omaszta János,

fabricant de lămpi pentru trăsuri.

Budapest

VIII. Óriás-utca 20/a

Primește comande de ori-ce lămpi pentru trăsuri și automobile, — comande pentru galvanoplastică și ori-ce reparațiuni de branșe.

Atelierul de dentistică

Radu Novák.

Arad.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public românesc, că la 1 Noiembrie a. c. mi-am mutat atelierul meu de dentistică în

Szabadság-tér Nrul 5.

unde îl voi mări și aranja după cerințele cele mai moderne. :: —

Cu toată stima:

RADU NOVAK.

În clipa aceea Petia venia fuga din salon. El era în epoca aceea un frumos adolescent de cincisprezece ani, rumen la față, cu buze roșii și cărnoase, și semăna cu Natașa. El se prepara pentru universitate dar se hotărîse cu amicul său Obolenski să intre la husari fără știrea nimănui și îl rugase pe Pierre să se ocupe de aceasta.

El îl trase pe conte de mânecă pentru a-i prinde atenția.

— Ei bine, Piotr Cirilici, ți-ai adus aminte de mine?

— Ah!... tot te mai gândești încă să intri la husari? Astăzi, astăzi chiar mă voi ocupa...

Puțin după aceea sosiră contele, contesa și Sonia și se așezară cu toții la masă. Se bău șampanie în instea cavalerului Sf. Gheorghe și Șişin povesti că Aétivier dispăruse din Moscova și că moșiciei aduseră în fața lui Rostopsin un neamț, spunându-i că era un pion. Dar Rostopsin îi dete drumul.

— În timpul de față se arestează mulți spioni, zise contele. Sfătuiți-o pe contesa mea să vorbească mai puțin franțuzește. Nu mai sunt vremile de demult...

Azi auzit poate, vorbi Șişin, că prințul Galitzin nu să învețe rusește! E primejdios acum să franțuzește pe stradă.

Șăf, în sfârșit, Piotr Cirilici, când se va chema țară vei fi și dta silit să încalceci pe cal.

În tot timpul mesei Pierre rămăsese tăcut și gânditor. El se uită la conte, ca și cum n'ar fi priceput ce se vorbea.

— Da, da, războiul... Dar eu n'as fi un bun soldat. m gusturi așa de puțin militare... Dar în ziua de azi, ai știi ce se poate întâmpla?

După masă, contele se afundă tacticos într'un fotoliu ceru cu gravitate Soniei, care era renumită pentru

talentul ei de lectriță, să citească manifestul țarului. Ea începu:

„Moscovei, întâia noastră capitală!

„Dușmanul a trecut granițele rusești cu mari forțe. El se pregătește a jefui scumpa noastră patrie”.

Contele asculta cu ochii închiși, scoțând din când în când suspine semnificative. Natașa ședea dreaptă pe scaun și privia cu un aer scrutător când pe contele, când pe Pierre. Contesa făcea semne de desaprobaro la fiecare pasaj al manifestului. În toate cuvintele acelea ea nu vedea decât un lucru: că primejdiile cari îl amenințau pe fiul ei, erau departe de a lua sfârșit. Șişin, cu buzele ironic arcate, aștepta cea dintâi ocazie de a-și bate joc.

După ce citi pasajul privitor la primejdia care amenință Rusia și la speranțele pe cari le punea țarul în orașul Moscova, și mai ales în valoroasa lui nobletă, Sonia, cu o voce care tremura mai ales de emoțiunea de a se vedea ascultată cu atâta atenție, ceti cele din urmă rânduri ale manifestului: „Nu vom întârzia a veni noi înși-ne în mijlocul poporului nostru și în alte localități ale imperiului pentru a consulta și a conduce toate milițiile noastre pe acelea cari sunt deja în apropierea inamicului precum și pe cele noi, cari trebuie să-l distrugă ori unde îl vor întâlni. Nenorocirea pe care ni-o pregătește să cadă tot pe capul său și Europa, ieșită din sclăvie să glorifice numele Rusiei”.

— Așa cuvinte, zic și eu! rosti contele deschizându-și ochii umezi și respirând cu sgomoș ca și cum ar miroșit niseai-va parfumuri violente. Țarul n'are decât o vorbă de zis și îi incredințăm ori ce, nimic nu-i vom refuza...

Și mai înainte ca Șişin să fi avut vremea să-și bată

joc de patriotismul contelui, Natașa dete fuga lângă tatăl ei.

— Ce comoară e papa al meu! făcu ea îmbrățișându-l. Ea-l mai privi pe Pierre cu acea cochetărie inconștientă care-i revenise odată cu animația ei.

— Iată o patriotă! zise Șişin.

— Pentru ce o patriotă? răspunse Natașa cu ciudă. Dar dta rizi de ori ce, și asta nu e o glumă.

— O glumă? făcu contele. N'are decât să ne zică o singură vorbă și o vom porni cu toții... Doar nu suntem nemți.

— Ai băgat de seamă, zise Pierre, că țarul vorbește că va consulta...

Dar în clipa aceea Petia se apropiă de tatăl său, și roșu la chip, el vorbi cu glasul întretăiat:

— Ei bine, papa, și dta mama, vă voi spune totul... Trebuie să mă lăsați să intru în armată, fiindcă nu pot altfel... Și asta tot!...

Contesa ridică ochii la cer cu oroare și biciuind văzduhul cu mâinile, spuse soțului ei cu mânie:

— Iată unde ne-ai adus cu vorbele tale.

Contele zise, după ce își stăpâni emoțiunea:

— Ce? ce?... ce fel de soldat ai vrea să fii? Vezi-ți de carte...

— Nu, papa, vorbesc serios. Obolensky este mai tânăr și se duce... În sfârșit nu pot studia acum, când...

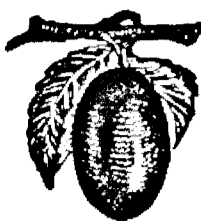
Petia șovăi, apoi roșindu-se până la sudoare, el zise cu greutate:

— Acum, când patria e în primejdie.

— Ajunge, copilăriile tale!

— Dar n'ai spus dta, tată, că vei sacrifica totul...

— Petia, te rog să taci! strigă contele privind la soția sa care, palidă la chip, nu părăsea din ochii pe fiul ei cel mic.

In atenția pomicultorilor!

Ofer altoi de pruni bosnieci ca »Balkanska Carica« (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne« (Regina Bosniei). — Altoiul de 2-3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deosart, pentru uscat, la fabricarea țuicei și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolă din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantat.

Sava T. Kojdić,
mare proprietar în Breška, Bosnia.

Szighety Sándor

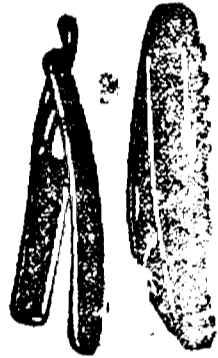
atelier de cuțite și točilărie artistică
Budapesta, VII., Strada Akácza No 64.
Colțul Străzii Király.

Se recomandă pentru ascuțirea și repararea de foarfeci, cuțite, brice și tesacuri de bucătărie în condiții ireproșabile și pr. conv.

Mare depozit de unelte și utensilii pentru barbieri, ca foarfeci, brice și curele de ascuțit etc. etc. precum și cuțite de buzunar ș a.

Pentru barbieri se ascut două briciuri gratuit dacă trimit 12 deodată.

Comandele se execută pompt și conștiințios.

„IANER” cremă neunsuroasă.

Cel mai nou product igienic pentru curățirea și infumusețarea feței. — Înltură petele galbene, bubele pricinuite de înfierbânteli, agrăbunțe și alte necurătenii de piele. Crema aceasta ziua se poate folosi mult mai cu succes. 1 togă 1 coroană.

„Ianer” pudră. E non plus ultra pudrei. Bună la baluri, saloane și de zilnic foloasă, care acoperă încrețirile și e cu totul nestricăcioasă. În culorile: roză, albă și cremă 1 cutie 1 coroană.

„Ianer” săpun 1 bucată 60 fileri.

„Ianer” pastă pentru dinți 1 doză, 1 cor.

„Ianer” apă pentru gură Bună pentru dinții scorburoși și gingiile burețoși, contra mirosului greu de gură. 1 sticlă cor. 1-60; jumătate sticlă, 80 fileri.

„Ianer” esență pentru păr Excelentă pentru înlturarea mătreței și contra căderii părului 1 sticlă, 1 cor. 30 fileri.

„Ianer” pomadă pentru creșterea părului. 1 togă 2 coroane.

„Ianer” vâpseală pentru păr pentru a colora în negru, brunet ori în blond părul sur și cărunț. Nereușita colorii e exchisă la comande să se noteze că părul înărunțit în ce colorare să se vâpsească (negru brunet). Un carton 4 coroane

„I a n e r” apă care face părul blond Pentru a vâpsi în timp scurt, în băi, auriu, părul blond, roșu, chiar și brunet ori negru. 1 sticlă 4 cor.

Discretă și zilnică expediție cu poșta. — Telefon 476.

Pentru înconjurarea contrafacțiilor numai „Preparatele lui Rudolf Ianer” leșite din farmacia sa ca valoare și se pot căpăta la

Farmacia „Maria ajutătoare” alui Rudolf Ianer, Temesvár, Gyárváros F6-ut 70.

Totfelul de blănării

precum: boauri, (muff), tocuri de picioare, Jachete după croiul englez și francez, berletuieli cu lână, totfelul de căciuli, etc. Reparări și transformări bune și ieftine se pot câștiga la

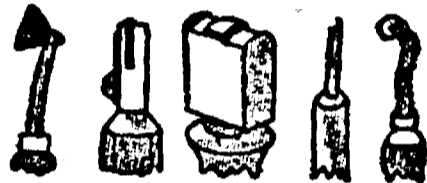

Puskás József,
blănar
Aiid-Nagyenyed.
Szentkirály-utca 80—82. sz.

Ciobotari, ATENȚIUNE! Pantofari

AUREL BRINZAY

fabricant de unelte,
BUDAPEST, VIII., Losoncy-utca 18

Pregătește totfelul de unelte pentru ciobotărie și pantofărie.

Catalog trimit gratis și franco.

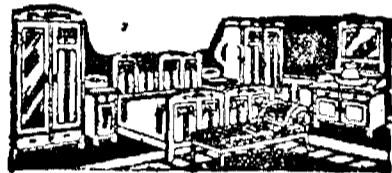
Cel mai mare depozit de încălțăminte din Lugos.

Ghete de box veritabil, schewreaux ori lac elegante și solid lucrate, pentru domni 9 cor., pentru dame 8 cor. Pot fi cu sirete, cu nasturi ori fără. Ghete de box pentru copii dela 1—5 ani cor. 2-60, dela 5—10 ani cor. 3-60, dela 10—15 ani cor. 5-60. Celui-ce nu va fi mulțămît cu ghetele trimise, i-se vor retrimite banii. — Cremă și tocuri de gumă la fiecare păreche gratis.
EBERSTEIN HENRIK,
pantofar în Lugos.

Mağazin de mobile.

JOSIF HACKLER

tâmplar de mobile și edificii
LUGOȘ, Strada Făgetului No 91.

Primesc orice lucrări pentru aranjamente de magazine, birouri și locuințe, deasemenea pentru clădiri, lucrări în cel mai modern stil, pelângă liferare pomptă și din material uscat. Desemne și proiecte fac grabnic și gratuit.

Îți place să porți totdeauna haine curate?

Atunci cumpărați »Casseta miraculoasă«, fabricația mea proprie, cu ajutorul căreia, cureți orice pată de pe haină, de culoare cât de sensibilă, precum pete de cerneală, poame, cafea, vâpsele etc. »Casseta« aceasta nu este ca obiect de reclamă, ci rezultatul unor încercări de 35 ani. Este bine venită pentru orice familie, care ține la curățenie. — Costă 5 Coroane și ține ani întregi. Se poate cumpăra numai dela fabrica chimică:

GUSTAV SOLINGER,
Brassó, Strada Cimitirului Nrul 5.

De neintrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.
(Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de-a curăți chemic și a colora, sunt neintrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, dantele, stoffe de mobile și covoare. Pierdelele le spal cu mare grijă. Pentru doliu colozez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acurateță. Batoane de piele le colozez în colori închise.

Blănării!!!

precum: boauri (muff) tocuri de picioare, — Jachete, după croiul englez și francez, berletuieli cu lână, etc. Reparări și transformări bune și ieftine se pot câștiga la

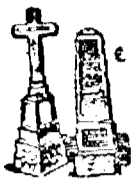
Nicolae Gruița,
blănar
Temesvár-Josefstadt,
Munyadi-ut 9.

Premiat cu diplomă dela corp. meseriaşilor.

Botházy László,

sculptor și întreprinzător de beton și piatră de artă, depozit de nisip. Nagyvárad, — Erzsébet-utca.

Primesc ori-ce lucrări ce se refer la bransa mea precum lucrări la edificii și cripte cu diferite expoziții, de piatră și marmoră, apoi cruci, monumente, etc. — Lucrez în beton cu mare pricepere, precum caldărâm de beton, canale, poduri de beton cu fier, table de ciment, bazine de asfalt. Trimit desenuri și catalog. — Voiesc să atrag atenția on. public prin lucru bun și prețuri ieftine. Liferiez pietri și nisip în cant. mare.

Premiat la a. 1902 din partea expoziției industriale din Becicherecul-mare.

BERBERSZKI MIKLÓS

păpușar,
— Nagybecskerek. —

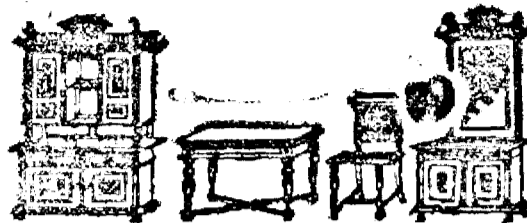

Litereaza în țară și străinătate păpuși de piele, păslă, mătase și catifea, pentru bărbați, dame și copii cu prețurile cele mai ieftine. Serviciu prompt. — Catalog trimis gratuit. — Revizătorilor li-se dă rabat

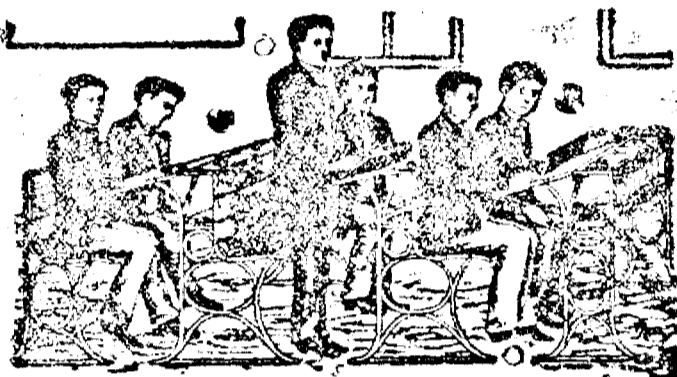
MAGAZIN DE MOBILE

Joan Réthi

simplă artistică pentru edificii și mobile, în Sibiu — N.-szeben, Elisabetg. 20.

Primesc ori-ce lucrări pentru aranjamente de școli, biserici, magazine, birouri și locuințe, deasemenea pentru clădiri, lucrări în cel mai modern stil, pe lângă liferare promptă prețuri moderate și din material uscat. Desemne și proiecte fac grabnic și gratuit.

Cele mai moderne mobile de fier și aramă și cele mai practice bănci igienice de școală și mobilarea locuințelor, hotelurilor, spitalelor și

la școlilor, precum și obiecte fabricate din cele mai bune materiale din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se livrează numai de către firma

Bernhardt Rezső utóda

Brassó, str. Neagră nr. 33.

— Tot acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașinării. —

MOBILE IEFTINE ȘI BUNE

să pot procura numai la

Prima fabrică de mobile

PETRUȚIU & PLATZ

Sibiu — Nagyszeben, Strada Sării — Salzgasse 37.

Telefon Nr. 47.

Onoratul public este rugat înainte de a-și procura mobile să binevoiască a cerceta, (și fără a cumpăra) MAREA EXPOZIȚIE de totfelul de mobile de artă și simple, care stă zilnic spre vedere publică. Se atrage atențiunea asupra Atelierului propriu de SCULPTURĂ și TAPIȚERIE de primul rang.

Executăm toate lucrările de lipsă la biserici nouă și vechi. — Orice comandă se efectuează prompt, conștiincios, pe lângă deplină garanție și cu prețurile cele mai moderate.

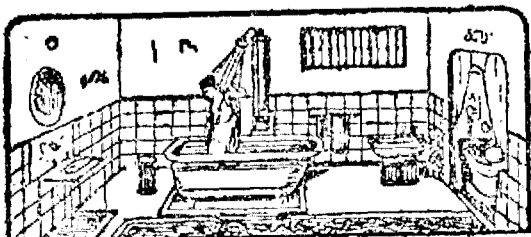
EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriză de instalațiuni

Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Brașov, Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coverișe, și invelisuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucatărie, dulapuri pentru ghiată, vase pentru spălat și altele. Specialist în apaduce în case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.

Lampe de carbid de totfelul dela 3 coroane în sus. — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiincios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

Bencsik Zsigmond în Déva

Oferă: GHETE AMERICANE ȘI FRANCEZE cusute cu mâna în atelierul propriu precum și GHETE GATA, format modern pentru bărbați, femei și copii. Galoși, ghete comoade și pentru gimnastică. Mare magazin de gume renumite de Sullivan pentru tocuri la ghete și creme excelente. Ghete pentru picioare neregulate și bolnave le pregătesc după măsură. La comanda din provincie este destul a se trimite o gheată folosită. — Serviciu prompt.

— Atelierul de fotografariat a lui —

Csizhegyi Sándor

Cluj-Kolozsvár, Piața Mátyás király-tér Nr. 26.

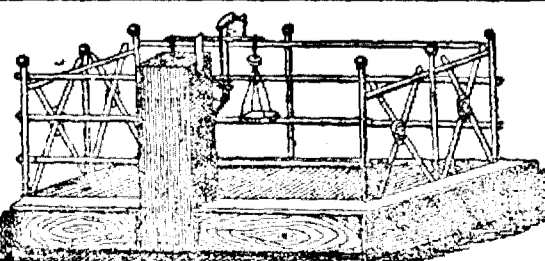
(Lângă farmacia lui Hintz).

Aici se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii, deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități în pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă n'o confundați, Cluj Kolozsvár, Piața Mátyás király tér No 26, lângă farmacia lui Hintz. — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

Tokodi Testvérek,

fabricanți decumpene.

Hodmezővásárhely, — Szeged,
Lánc-utca. Bokor-utca 10.

Recomandăm comercianților, proprietarilor de mori, agricultorilor și măcelarilor

cumpenele

noastre, pregătite din cel mai bun material. Cumpene, cântare decimale din fier cu balanța de oțel, infracturabile, autentificate. — Pentru România liferăm și neautentificate. Comercianților le dăm rabat. — Catalog la cerere trimitem cu reîntoarcerea poștei.

In 1904 a câștigat dela societatea din Budapesta a văpsitorilor auritorilor și lustruitorilor diplomă. —

Taferner Antal

auritor de biserici și saloane
Versecz, Temesvári-u. 20.

Primește spre executare, conform planului aurire și reparare, iconostase, altare, s. mormânt, acoperiș de turnuri, aranjamente bisericesti apoi pregătirea tuturor lucrărilor de bransă aceasta precum și repararea și vopsirea de nou a monumentelor de asemenea și orice icoane bisericesti. La dorința pregătesc prospect; pentru vederea lucrărilor în provincă merg pe — — — speșele mele proprii. — — —
Execuție promptă. Serviciu conștiințios.

Leitner Sándor

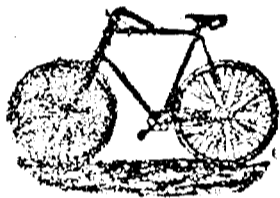
mechanic și electrotehnic

Cluj—Kolozsvár,

Strada Deák Ferencz Nrul 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: casse de bani, biciclete,

mașini de cusut, gramafone și mașini de scris. — Primește ori-ce muncă de bransă, precum: introducerea soneriilor, a lumini de electrice și a diferitelor motoare.

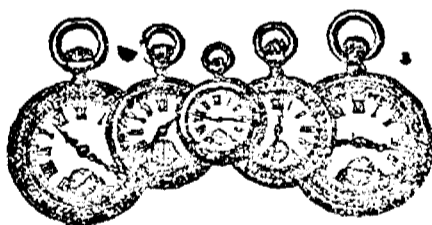
H. Miklós J.

ciasornicar,

Sibiu — Nagyszeben, Reisergasse 11.

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a toffelul de

CIASORNICE

de buzunar și de părete și ciasornice deșteptătoare, precum și articli optici. Prăvălie de obiecte de aur și argint signate oficios.
Toate reparaturile se execută prompt și cu garanță.

Cei cari au lipsă de ghete să se adreseze prăvăliei nou aranjate de ghete alui

Nicolae Lung,

Pancsova, Strada Gizella (Mészáros).

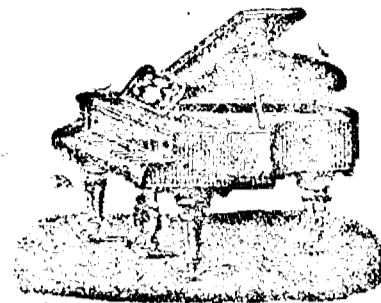

Asortată conform cerințelor moderne unde se află de vinzare ghete lucrate în atelierul propriu, pentru băbați, dame și copii, executate elegant și trainic, cu prețuri moderate. Lucrează ghete după măsură, în timp scurt, execuție elegantă și prețuri ieftine. — Pentru picioare defectuoase ghete speciale!

Telefon Nr. 557.

Petrof Antal succesor Wonka János

fabrică de piane cesar regale
Temesvár-Józsefváros,
str. Szilágyi 13. — Magazin in Hunyadi-ut 13.

Liferează:

PIANE și PIANINE

efectuate în stilul cel mai modern și execuție promptă.

Profesorii și instructorii de muzică primesc favor cuvenit.

Catalog ilustrat la dorință trimis gratuit și porto franco.

Reparator de motoare.

Execută conștiințios ori-ce reparaturi de generatoare, motoare, mașini dinamice etc.

Prvinczky József,

SZEGED

Boldogasszony-sugár ut 3. sz.

Cel mai mare atelier de pe șesul Ungariei.

Bumbera István,

croitor civil și preoteșc,
croitorul preoșimei greco-cat.

Oradea-mare — Nagyvárad.

Edificiul Bazarului (partea spre teatru). Telefon 869.

Sezonul de toamnă și iarnă!

Au sosit stofe moderne, englezești, scoțiene și indigene, calitatea cea mai bună. Costumele croială modernă, și lucrate cu mult șic. Prețuri moderate. Lucru cu mare atențiune. Singurul depozit de articole preotești și bisericesti.

Nagy Sándor, sculptor,

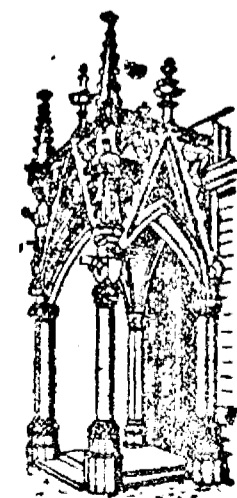
Arad, Kossuth-utca Nr. 4.

in stabilimentul de piatrărie a lui Mairovitz.

Execută și reparază

lucrări de sculptură artistică

figurate și decorative precum și portrete după natură și fotografii, monumente mormântale, toffelul de produse ale industriei, apoi lucrări moderne sculptate pentru decorația zidurilor din teracotă, piatră, ghips, ciment și din alte materii pe lângă prețurile cele mai — ieftine și serviciu conștiințios. —

Valorizare de nisip

Cine are nisip mult, să ceară în interesul propriu, următoarele cataloage și prospecte:

- F. 3. *Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.*
 F. A. *Fabricarea țiglei de beton, orânduită la lucru de mână*
 Cs. O. 4. *Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână*
 B. B. 1. *Fabricarea blocurilor de beton.*
 C. S. 1. *Fabricarea tablelor mozaic și cement.*

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizare a nisipului.

Szántó és Beck, ingineri, fabrică de mașini pentru industria de nisip. Budapest, VIII. Viola-u. 7.

Primul și cel mai mare depozit de piane W. P. Richter,

Brașov—Brassó, Fekete-utca 29.

Liferează: pianе, harmonici și pianine, fabricație Bösendorf, Schreihoffer și Förster.

Imprumută pianе în condiții favorabile.

Sam. Wagner,

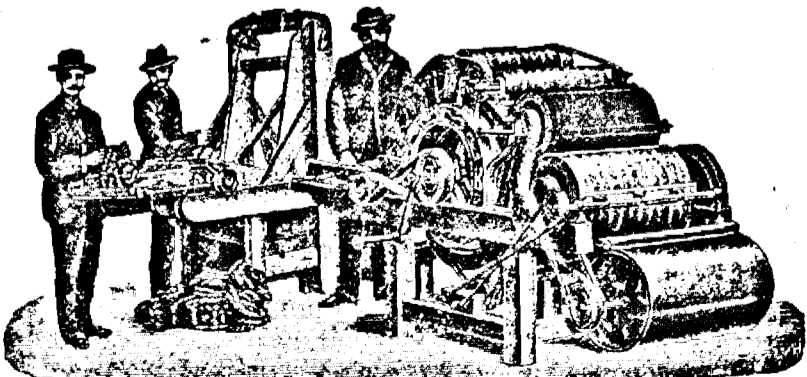
Prima turnătorie de fier Sibiliană.
Mare fabrică de mașini agricole.
Atelier de mori și prăvălie de fier.

◆ NAGYSZEBEN. ◆

Cea mai neîntrecută fabrică de mașini agricole, executate cu cea mai mare precauție. — Mașini de lână diferite mărimi. Darace de lână. Lup pentru scărmanat lână. Piuă pentru abale (postavuri)

Foarte mare export în România și Orient.

Instalează: mori de orice mărime. Cilindri la mori pentru asortat făina. — Conducte de apă etc. — Efectuază: Cele mai bune țevi turnate pentru conducte de apă. Mare turnătorie de fier și alamă. Foarte mare depozit în țevi de fier de orice dimensiune. — Cel mai mare asortiment în mașini de treerat de orice mărime. — Foarte mare asortiment de MOTOARE dela 2 HP în sus, — pe lângă cea mai mare garanție. — Prețuri foarte reduse și condițiile cele mai avantajoase. — Explicări și cataloage la cerere gratis.

Farmacia Nicolae Jaja în Brăila

— România. —

Crème Princesse Ileana

Albește, fragește, întinerește și conservă tenul; ea face să dispară repede coji, bubuțiile, petele roșii și punctele negre de pe obraz. — Această cremă este un product absolut științific, nu conține nici un fel de grăsime: întrebuințată este absorbită complet în piele.

Poudre Princesse Ileana

este un product vegetal higienică și bine parfumată.

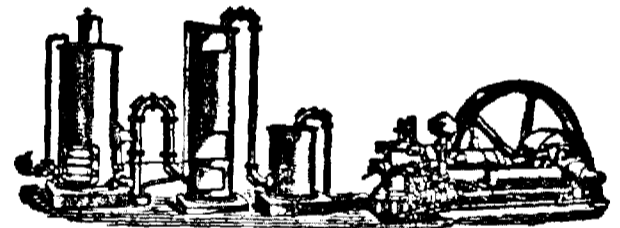
Savon Princesse

Eau de Cologne Princesse

Brillantine Princesse

Specialitatea casei noastre!

Ferțivă de contrafaceri!

Garnituri de îmblătit cu benzină și ulei, motoare de benzină, ulei și gaz.

Construcție de mori:

mori de rijnit și măcinat, teacuri de ulei, instalații de apeduct, fântâni, pompe de totfelul. Prețuri ieftine, condiții favorabile, garanții desăvârșite. Lămuriri specialiste, proiect de cheltuieli și preț-curent se trimit gratis și franco.

Societate pe acții pentru industria tehnică de mașini.

Műszaki- és Gépipari Részvénytársaság,
Budapest, V., Alkotmány-utca 25.

Reprezentantul pentru Arad și provincie:

LENGYEL GYULA,

atelier de motoare și mașini
Arad, (Hal-tér) Szentpál-u. 1.

